„ВОСХОД“—ОРБИТА ТIА!

СИЙЛЕ ХИЙЛА СОВЕТСКИ КОСМОНАВТИЙ!

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

ШИНАРДИ
13
октябрь
1964 шу
№ 123 (3880)
Мах 2 кап.

СЕРДАЛО

Свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIайн обкома, Нохч-ГIалгIайн АССР Лакхахьарча Советан Министрийн Советан орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ
1923 ШЕРА ДЕНЗ

ГОРОДАШИ ЮРТАШИ ЦIЕНА, ХОЗА ХИЛА ЕЗА

Укх тIехьарча шерашка дика товенний Грозный, хьалдаьд итташ хоза цIеной, бIаьш дезалаш сийрдача квартирашка баха хайшаб.

Город а нах санна я. Цун а безам ба хоза, цIена хила. Цудукхьа дукхачу предприятийн коллективаша, школай дешархоша дукха балхаш даьд города улицашка гаьнаш йогIаш, паркаш, скверан товеш, санитарни культура лакхъеш. Масала, укх шера ялх бетта Заводской района промышленни предприятийн коллективаша, гIишлош еча организацеша, учреждениеша, общественносто 5500 га, 28 эзар декоративни кустерниш, 35 эзар квадратни метр тIа энзани газонаш яьй, асфальт а йилла тоьбаьб 11 эзар квадратни метр никъи тротуараш. Из болх беш хьинаре даьхна лоацаш хиннав районе ваха 30 эзар саг.

Массехк шу даьннад Грознерча Заводской района республике цIеналгеи санитарни культураген диллача хьалхара моттиг йоакх. Грозненски нефтемаслозавода, «Грознефтехимзаводы» объединене жилищно-коммунальни управлене, «Чечингстройтранса» автотранспортни объединене коллективаша укх шера а дIайолалой улицаш, наькъаш цIендара йола яхь. Из гIулакх хьал а лаьна 5 сентябре денз 5 ноябре кхаччалца Заводской район цIенъяра дола двухмесячник дIакхайкаваьд парте райкомон райисполкомон. ХIаьта парте Грозненски горкомон къахьегамхой депутатий Советий городской исполкомон из гIулакх хьал а лаьца город цIенъяра а дIахо тоалра а йола план оттальй.

ХIанз город цIенъеча ахье шерра дакъа лоацаш я дукхача промышленни предприятей, учреждений, школай коллективаш. Царех я центральни ремонтно-механически завода, «Грозпромстрой» треста № 4 йолча гIишлой-монтажни управлене, Грозненски локомотивни депо, Октябрьски района транспортни контора коллективаш, кхы дукха ярш а. Гаьнаш йогIаш, улицаш тIара нувхаш дIайоахаш ба Грозне баха ваарш бола къахьегамхой. Уж балхаш къастта дика лаладу Заводской районе. ХIанзле массехк субботник воскресникаш даьд укхаза района улицаш, предприятей, школай копнаш цIендеш. Цига дакъа лоацаш хиннаб эзараш мехкадьтта чакхдоахараш, химикаш, дешархой, пенсионераш, болхлой. Кастта гаьнаш дIайогIа болалургба района къахьегамхой. Укх гурахьа 20 эзар га хIайогIа лерхI цар.

Заводской района къахьегамхоша дIадоладь из дика гIулакх цхьатарра хьаллаьцадац массанахьа а. Цу даькъе цхьаккха хIама даьдац парте Ленински райкомон райисполкомон. ДукхагIа йолча предприятешка де дезачул, планаш уттаярах совгIа хIама даьдац. Района йоккхагIа йолча промышленни предприятие «Красный молот» яхача заводе хIана а дIабелабаьбац из лоархIамера болх. Цу тайпарча хьала тIа я гаражни оборудовани ю завод, мясокомбинат. Шоашта гонахьара нувхаш дIаяха, гаьнашта гонахьа лаьтта ахк, царна кIира тоха болабеннабац баха нах а. Цу тайпара масалаш кIезига дац Старопромысловски районе а. Цхьаккха лостам боацаш, Iалаьмате бIеха да № 4 йолча автобоахама кое. Цу районе бахача нахага сагота хоам баьбац двухмесячник дIаделададларах. ХIаьта гаьнаш йогIа езаш Iалаьмате дукха моттигаш я районе.

Гуйра чуерзаеш боалхача юртбоахама болхлошта тIакхийттад цхьаьккха гIулакх. Юрташ, горадаш, цIенъе порядок оттае еза. Йоккха промышленни центр хулаш латт Гудермесах. Бакъда, хIана а йолаш я укхаза бIеха, кIезига гаьнаш агIа улицаш. Горисполкомо городе баха нах лертIа оарцагIбакац Гудермес хоза а цIена а хилийтара.

БIеха, геттара кIезига гаьнаш агIаш я МагIаблика юхе улла лерда горад а. Укх гурахьа гаьнаш йогIара къаьстта терко еза «Алханчуртский» совхоза болхлоша, бахача наха. Кхы а дукха моттигаш я юрташ, поселкаш, станицаш цIенъяра, цига гаьнаш йогIара моттигерча юрта Советаша баха нах оарцагIца боахаш.

ХьатIакхоачаш латт деза 18 — октябра цIей. Цунна накъа дика кийчлуш цIенъе, тоае еза вай городаш, юрташ, поселкаш. ХIара предприятие, колхоза, совхоза, кулгалхой, партийни, профсоюзни, комсомольски организацей, райисполкомий, юртсоветий сийлахьа декхар да цу гIулакха берригIа къахьегамхой, баха нах оарцагIбахар. Уйла е еза хIайогIа дикагIйола гаьнаш Iалашъяра, уж дикагIа Iы хургдолча а товргйолча а тайпара дIайоагIара.

Къилбаседа Кавказе хозагIчарех хоархIиан я Грозный. Укх гурахьа дерригга а де деза из кхы а хозьара, цIенагIа хилийтара.

Цхьане санна массане а дакъа лаца двухмесячника.

ТАСС-а ХОАМ

Тахан, 1964 шера 12 октябре. Московски ханах 10 сахьати 30 минути яьча Советски Союзера дунен тIа эгтара хьалха низ болча ракетаца-носителаца Лаьттан спутника орбита тIа даьккхад кхо моттиг йола, лехкаш дола «Восход» яха космически кема. Космически кема тIа я Советски Союза гражданех — кема командирах летчиках-космонавтах инженер-полковниках Комаров Владимир Михайловичах, экипажа членех — Iилман болхлочох-космонавтах технически Iилмай кандидатах Феоктистов Константин Петровичах, лорах-космонавтах Егоров Борис Борисовичах латташ йола экипаж.

Керда космически кема урагIдахийтаро лерхIаш дар да:

— дукха моттигаш йолча лехкаш долча космически кемана тохкам белга;

— Iилман техникан тайп-тайпарча доакъой специалистех латтача космонавтий группана болх мишта булу а цар вIашин юкъера гIулакхаш мишта леладу а хьожилга;

— космосе гIолла лелача хана Iилман физико-технически тохкамаш делга;

— космосе йоаккхача хана тайп-тайпарча фактораша сага организмана еш йола влияни дIахо Iомаелга;

— космосе гIолла лелаш дукхха ха йоаккхача хана шерра медико-биологически тохкамаш делга.

Уж тохкамаш ду кема тIа оттаьча аппаратура ноакъостаца кема экипажа юкъевоагIача Iилман болхлочо-космонавтех лора - космонавтех юкъарчал доацаш дакъа а лоацаш.

ЛаьрхIачоа гаргга йолча орбита тIа даьккхад «Восход» яха кема-спутник. ХьалххагIе а даьча лоархIамех кема-спутнико Лаьттанна гонахьа гобоаккха ха 90.1 минут я. Лаьттан тIехенна эгтара дукхагIа гаьна даьннача хана (перигее) 178 километри эгтара дукхагIа гарга денача хана (апогеера) 400 километри да. орбита тIехе экватора тIехенгахьа лестара са 65 градус гартта ба.

Шин оагIорахьара радио бувзам латт «Восход» яхача космически кемаца.

Кема экипажа новкъосташа Комарова, Феоктистова, Егорова докладах ерригача экипажо геттара атта лайра кема орбита тIа доаккха ха а дозал йоацача моттиге яхоеча ха а.

Новкъостий Комаров, Феоктистов, Егоров дикача хьале ба.

«Восход» яхача космически кема тIара хоамаш Iочутел 143, 625, 17, 365, 18, 035 мегагерца частотах.

Цу тайппара кема тIа оттаьй 19.9944 мегагерца частотах болх беш йола «Сигнал» яха передатчик.

Космически кема тIа мел латта системаш боарамагIа болх беш я.

Космически кемо дIахо беча цаькъах дола хоамаш Iочутергда Советски Союза ерригача радиостанцеша.

НИКЪ ДИКА ХИЛБА, МАЬРША IОДОССАЛДА ШО

Н. С. ХРУЩЕВЕН А. И. МИКОЯНЕН «ВОСХОД» ЯХАЧА КОСМИЧЕСКИ КЕМА ЭКИПАЖАЦА ДАЬ КЪАМАЬЛ

«Восход» яхача кема лаьттан гонахьа кхоагIа го боаккхача хана Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета хьалхарча секретаро, СССР Министрий Совета Председателас Н. С. Хрущевех СССР Лакхахьарча Совета Президиума председателас А. И. Микоянех радиогIолла бувзам вIашагIбеллар «Восход» яхача космически кема экипажаца. Н. С. Хрущева, А. И. Микояна къамаьл дир лелал долча космонавташца В. М. Комаровца, К. П. Феоктистовца, Б. Б. Егоровца, из къамаьл лохехьа да.

В. М. Комаров: Никита Сергеевич!

Н. С. Хрущев: Алло! Аз ладувгI хьога!

В. М. Комаров: Тхона дика хоз хьа къамаьл, Никита Сергеевич. Коммунистически парте Центральни Комитетага, Советски правительствага хоам бу оаха, задани кхоачашъю, болх програмах бу. Экипажа членаш геттара дика хьал долаш ба. Дерригга а порядке да.

Н. С. Хрущев: Сона дика хоз Iа дувцар, новкъост Комаров. ЧIоагIа гIадваха ва со, Владимир Михайлович, шун кема тIа дерригга порядке хиларах а шо могаш хиларах а.

Аз дех шоай новкъосташка—Константин Петрович Феоктистовгеи Борис Борисович Егоровгеи салам ловршах залар согара а СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателагара Анастас Иванович Микоянагера а.

В. М. Комаров: Доккха баркал хилда, Никита Сергеевич, баркал! Даьхен Советски халкъен задани кхоачашъергхиларах тешам лу оаха.

Н. С. Хрущев: Оаш полет талаже дIайоларах чIоагIа гIадваха ва со. ЦIаькха а белгалдоаккх аз, шо могаш-маьрша хилар лое тхона, вай Советски Даьхе, вай халкъ, вай парти, хIаьта шей ларда тIа советски науччахьалкхе латташ а дегIайоагIаш а йола, шей лоаца тIа советски халкъо, Коммунистически парте шей дерригга толамаш доацаш йола марксизма-ленинизма идеяш кхы а сий долаш хилийтар духьа шоана тIадилла гIулакх кхоачашдар лоу тхона.

В. М. Комаров: Оаш яхачох кхийттал. Хьа Iалаьмате дика хоз. ХIанз орбита тIа я йоаккха еце а, бакъда, советски наькъа барт тайпа коллектив. Тхо укхаза кхо саг во. цхьабакъда, советски наькъ бе безача тайпара хьинаре болх бу оаха. Задани тIехдика кхоачашъяра цо низ тешам лу тхона.

Н. С. Хрущев: КIантий да, кIантий да! Тха лог гIоззаьнахал оаш. Анастас Иванович Микоянага дIалу аз трубка. Са бера дIайоах цо из, шун лехар кхоачаш па ле йиш йицай са.

В. М. Комаров: Кхийтар тхо. ХалувгI.

А. И. Микоян: Тха гIадахар юкъара да. Шо космосе лахар дерригача советски наьха Iалаьмате йоккха дега гIоо я. Тхо гIадваха да оаш шоай полет мишта толаме дIайолаярах. хIаьта шо маьрша лелаш советски лаьтта Iодоссарга сатувсаш а да.

Оаха шуга хIадувш берригача советски наха дигалаттар, цар шунара боккха безам. Тхо берригаш а шуца да. Боккъалдар аьлча, тхо советски лаьтта дале а, космосе шуца лея тхо. Моаршал да шуга, толамца лаьтта Iодоссалда шо, деза новкъостий.

В. М. Комаров: Доккха баркал хилда, Анастас Иванович. Iа дувцар дика хезар тхона. Советски наьха тешам боабергбац оаха.

Н. С. Хрущев: Къамаьл ду Хрущева, новкъост Егоров, са безам ба хьога а хьа новкъостанца а дIахайта: шоана дика нагар орбита тIа доалача хана перегрузка ла. невмта кийчлезаш кхы атагIа доапача гIулакхага — лаьтта шо Iоесса-ча хана тхо шоана накъа даккарга. хIаьта шун долгIаш дола сий а деш, советски наха Москве шо тIавоцаргйолача ханага.

Б. Б. Егоров: Деза Никита Сергеевич. геттара дика кхийтар со хьох. Доккха баркал хилда хьона терко яьх. баркал, баркал. никъ ирах долаш хилба, аьнна, довца баккхарах. Мишта хоз хьона оаха дувцар?

Н. С. Хрущев: Дика хоз, геттара дика хоз. Деза доттагIий, тха деза новкъостий. цIаькха а довца боаккх оаха шоана. оалаш долча тайпара, космосе ирах долаш никъ хилба шун. хIаьта кертера — маьрша лаьтта Iодоссалда шо.

В. М. Комаров: Доккха баркал, Никита Сергеевич. Тхона геттара дика хезар Iа дувцар. Дикача телефонаца Москве къамаьл деш санна. Iа аьнначох кхийтар. Тха гIулакхаш вIаштIехьа да.

Н. С. Хрущев: Тхона лов, шун дерригга гIулакхаш дика хилар, дерригга вIаштIехьа хилар, хIанз санна, укх минутах санна. дерригга вIаштIехьа хилда шун полет чакхъяла тIехьарча минутага кхаччалца, маьрша Iодоссалда шо. Дерригга халкъ гIоазаьнна. сакъердалуш шох доккхал деш да. деза новкъостий.

В. М. Комаров: ЦIаькха а доккха баркал да. Никита Сергеевич. хьахача доацаех, тхона Iа мел аьнначох. Iалаьмате чIоагIа ирах долаш да тхо. дукха моттигаш йолча космически кемана полет кхоачашъяр эгтара хьалха тхоашта тIадиллалар.

Н. С. Хрущев: Iадика хийла, новкъостий. Тхо хьежаш да шуга лаьтта тIа. Iадика хийла.

В. М. Комаров: Iадика хийла, дукха деза Никита Сергеевич, Анастас Иванович. Тхо кхийтар шох — шо тхога хьежаш да лаьтта, хIаьта тхо шуца вIашагIа а кхетарга. Тхона тIадилла гIулакх кхоачашдарах дувцаргда оаха.

Н. С. Хрущев: Iадика хийла.

Техника сеца латт

Наьсарен производственни управлене чуйоагIача массе боахамашка илатийна лаьрхIа хьажкIаш чуэцаш латт. Де дезар фуд? Йолча горонех бизза лайна эцаш, техникага, нахага биззача низаца болх байташ сихагIа 'ил маьхера культура чуэцар.

«Назрановский» совхоза кулгалхой летиъ транспорт тоьаш яц, яхаш. — Машинаш, тележкаш кхыйола транспорт ца хуле хьажкIаш Iана кIал гIоргьа. — йоах цар.

Тха рейдови бригаба техкар ну совхозе техниках мишта лайда эц. Хьалхе а арда оаха, ухона бIаргадайнар Iалаьмате во сурт дар.

Яндарера отделени. Грознера IебоагIача шоссейни наькъа йиъте хьу санна латт IажагIа хьажкIаш. Кха юкъе хова тхо. Дукхьал йоагIа хом гIоттабаь ГК 98—84 яха машина. Соца а йийя хьож тхо, мухь болаш я яц.

— Мухь бац. Фо дахь аз комбайнашкара. йоах вгIазвахача шофера Битиев Салмана. — Цига чатта кIордадь. хIана хьтта вода со. Укхаза бахьа мухь хургбацар-те? Из вахар.

ШатIакхоач тхо хьажкIаш чуэцаш йолча комбайнашта. Уж латташ а Китиев Iунара комбайна дIы тIера хьаьхнаяр. Царна юхе латт Наьсарен АТХ машинаш.

— Свекла дIакхахьа хIана хайтаи тхо. Маьлха кIал чIаьалуш. шекар доадеш ма улий из. йоах латтара раьза воацача шофера нов. Аушева. — Укх наькъа Шаьаара мекара заводе а наха воагIаргвар со.

Бакъда, цу гIулакха приказ дала е управляющи е директор хила веза. Царех саг вац укхаза.

Совхоза новкъостала бахьача кулгалхоша вIаштIехьаккха тезар шофераша биззача низаца болх бергбоацаш.

Укхаза кхай тIа лордех хьажкIаш а цIенъя. Мишта вIаштIехьбаьккхаб из болх? ЗIамигача хьажкIий сувна го баьб 12—13 саго. Болх шортта лея. Къамаьлаш дукхагIа ду. хIана хьадац. Белхлой беха бац из. из бехк кулгалхой ба. ХIаьта из укхаза вац. Вац е учетчик а, е бригадир а, е агроном а. уж мичахьа ба хоаш вац.

Аьлти-Юртара отделени. Укхаза дикагIа лела ма хургбий хьажкIаш чуэцара болх. аьнна хет тхона. Бакъда. тхона хетари укхаза дари гаьнна вIашагIкхетад.

Колоен Уматгири звено участка юхе болх на беш латт ККХ-3 яха ши комбайн. — Селхан денз латт тхо, — йоах комбайнера нов. Оздоев Юсапа. — Эна тIера хьаийхкхай, центральни усадьбе а вала хала лехар аз из. Эна хьаьш юха воагIаш а из дIайоллаш а тоьал хадIаяхай. — вувш Юсапа. Цу хана цкьайтта сахьат даьна за ю. Пахкха мичахьа лелх механик, слесараш. бригадир?

— Тхона бIаргабайнабац уж. йоах комбайнераша. — ХьажкIаш цIенъю нах бац. Миттах во вIаштIехьбаьккхаб Аьлти-Юртарча отделене хьажкIаш чуэцачара болх.

Цу отделене кхоадагIча бригада кхашка доах тхо. Укхаза машинаш дукха я. ЦаI йоацаш. хIаьта цхьа шоай аргIанга хьежаш латт. Ха дIайода. хIаьта царга хьежаш яхелагIча боттале комбайнаш латт.

Укхаза машинаш латтар вIаьхьа мухь ца хилар да. хьажкIаш цIенъе Наьсарен зоовттехникумера 70 студент вале а.

Ма мел кхаьчача бIаргагу латта цца болх машинаш, комбайнаш. ХIаьта а Аьлти-Юртарчеи Яндаречеи отделенеи управляющеш из. Хасиеваш Мальсагова транспорт тоьац ала гIерт.

Во терко ю отделенешка кхычахьара тIабаьхкача шоферий а. Дукхаза бус шофераш волкъийга ма хIана тоацаш. 6 октябре Аьлти-Юртарча отделене пхелагIча бригада культстане баьхка хилар массехк шофер делкъайина хIана наь. Бакъда. новаро баьсса яй дIахьекхар нарга. Шаьхача чена йеца болаш баьх бе бийзар цар.

Кхы ца гош сихха эргабаккха беза хьажкIаш чуэцачара болх цу отделенешка. Лакхе беттадаьккхачох гуш да дежъаьца комбайнашка хьежаш. доапача гIулакха лехьа ха йоаеш хилар. Iуоа сецна чо ма эз комбайнашта технически гIулакх, ханнахьа тIабалабе беза болх.

Лоацца аьча техника латтаргйоацаш дертIа вIаштIехьбаккха беза болх.

«Сердало» газета районни бригада:

Ч. ИДАЛБАЕВ — Наьсарен АТХ эксплуатацие начальник; М. ЗАНГИЕВ — «Ленина никъ» газета редактор; Б. АРЧАКОВ — «Сердало» газета корреспондент.

«ВОСХОД» ЯХАЧА КЕМА КОМАНДИР
В. М. КОМАРОВ

Владимир Михайлович Комаров ваьв Москве 1927 шера 16 марте. 1952 шера денз КПСС член ва из.

ЗIамига волча хана денз авиацега сатувсаш хиннав из. 1942 шера ВВС 1-ча Московски къаьсттача школе деша а ваха, 1945 шера тIехдика оценкаш а йолаш йистеяьккхар цо из. Цу шерре а Батайски тIема-авиационни летчикий училище деша а ваха, из а 1949 шера йистейоаккх Владимир Михайловича. ДIахо йодача хана тайп-тайпарча тIема доакъошка летчика гIулакх деш хул из.

Владимир Михайлович дика могаду командоване, майра, бIубенна, чоалханерча хьалашка ца вохаш из хилар, решени грамотни сихеи тIаьцаш из хилар белгал я доаккхаш. «3-ча класса тIема летчик» яха цIи сихьй цунна.

1954 шера профессора Жуковски цIерахча ФеларчаТIема инженерни Академе деша вода Комаров. Лаккхера тIема инженерни образовани йистеяьккхар цо 1959 шера.

Къаьстта шоай тайпара тренировкаш толаме чакхъяьккхар Комаров Владимир Михайловича. Кема материальни часть цо маарра Iомайир цо.

Из ва дика парашютист — 77-за парашютана чукхоссаваннав из. 1960 шера «ВВС парашютно-десантни инструктор» яха цIи елар Комаровна.

Советски Эскаре гIулакх «дика дарах В. М. Комаровна еннай ЦIе Седкъа яха орден, «Боевой заслугаш бахьан долаш», «Советски Эскарая Флотая XXX шу», «СССР Герзашарча Низий 40 шу», «ГIалат ца доалаш гIулакх дарах» яха медалаш.

ХIанз профессора Жуковски цIерахча ФеларчаТIема инженерни Академе адъюнктуре дешаш ва инженер-полковник Комаров Владимир Михайлович.

Владимир Михайловича йоалаьй Комарова Валентина Яковлевна. Валентина Яковлевнас йистеяьккхай Грозненски педагогически института историко-филологически факультет. ХIана библиотекарала болх беш я.

КомаровгIар барт тайнача дезала ши бер да: 1951 шера ваь воI Евгений 1958 шера яь йоI Ирина.

IИЛМАН БОЛХЛО-КОСМОНАВТ
К. П. ФЕОКТИСТОВ

Константин Петрович Феоктистов ваьв 1926 шера Воронеже. Парте вац из. Константин Петровичi Сийлахь-боккхача Даьхен тIеми тIа дакъа хьацарех ва.

Шийтта 16 шу даьннача хана, Сийлахь-боккхача Даьхен тIеми тIа дакъа лоацаш зIамига саг вохаре разведчик вар. 1942 шера чов хилар цунна. Чов хинначул тIехьагIа К. П. Феоктистова итт класс йистейоаккх. 1943 шера Баумана цIерахча Московски лакхехьарча технически училище деша вода. МВТУ йистейоаккх цо 1949 шера.

Тайп-тайпарча Iилма-тохкама учреждениешка болх беш, Константин Петрович Феоктистова гучайаьккхар технически дешай хьакъоцца ше чIоагIа хIана хоаш специалист хилар. 1955-ча шера технически Iилмай кандидат яха Iилманахочун цIи лу цунна.

Советски Iилман техникан дегIайоалъеш толамаш далар бахьан долаш Константин Петрович Феоктистовна Къахьегама Цечa Байракха ши орден еннай.

Сийлахь-боккхача Даьхен тIеми тIа накъа лацарах «Германех толаларах» яха медаль еннай цунна.

ЛьерхIа йола тренировкаш толамца чакхъьяьккхар К. П. Феоктистова. Экипажа член хиларах тарра Iилма сотрудник дика кийчвеннав.

Константин Петрович саг йоалаьв ва. Цун сесаг Галина Николаевна Феоктистова Московски цхьан предприяте техник йолаш болх беш я.

1962-ча шера ваь Андрей яха воI ва цар.

ЛОР-КОСМОНАВТ
Б. Б. ЕГОРОВ

Борис Борисович Егоров ваьв 1937 шера Москве. 1962-ча шера денз ВЛКСМ член ва из.

Юкъера школа йистеяьккхачул тIехьагIа 1955-ча шера Егоров деша вода цхьоалагIча Московски медицински институте. 1961-ча шера толамца из йисте а йоаккх цо. Институте волаш а Борис чIоагIа безаш хиннав Iилма болх. цо цунна къаьстта аьнца достам бар авиационни а космически а медицина. Институт йистеяьккхачул тIехьагIа Егорова болх бу тайп-тайпарча Iилма - тохкама медицински учреждениешка. тIехьаьнна ше дика Iилман болхло хилар чакхъьяккхар цо. Б. Б. Егорова итт Iилмий болх аьрхIа долча перионически лела йоазон тIа арабаьккхаб ба. Доккхий гIуллакхаш чарагIдалар бахьан долаш Iилмахочуна «Укхашена лорахро отличник» яха наькха тIа йола-лаю значок еннай.

ХIанз Iилма тохкар кандидатски диссертаце защитаза кийчлуш ва.

Медицински службa лейтенанта Борис Борисович Егорова толамца чакхъьяккхар лаьрахIа йола тренировкаш. Экипажа член хиларах тарра дика кийчвенна ва. Из лор цхьайттаза парашютаца чукхоссавеннав. Из дика спортсмен-горнолыжник а альпинист а ва.

Борис Борисовича саг йоалаьй. Шун сесаг Егорова Элеонора Валентиновна лор я. цо болх бу I-ча Московски медицински института бIаргий клинике ординатор йолаш.

1962-ча шера ваь Борис яхаш воI ва цар.

АЬТТУВ БАЛБА ШУН, ТУРПАЛАШ

Iалаьмате хоам хула бера радиос: «Восход» яха космически кема сигала хьаьд! Кема тIа кхоъ космонавт ва — Владимир Комаров, Константин Феоктистов, Борис Егоров. ДиттIехьа вентIоалаш хоагIа вай Iилма, из тIехьа тоалуш чоагIа вахар.

Дукха ха яц Москве ЦIеча майдане эгтара хьалхарча космонавта Гагарина вай моха духьалбаха хинна. ХIаьта тахана ца верда кхаъ бахьаш лелаш. Вай сигала хьеж. Вайна гу сейкъий. ХIама уж геттара юхе хет. Ра бокъонца тешаш да дукха ца гош вай сийлахь космонавтах; бетта тIа а гIоергболга. Нох эгтара дикагIа бола тешам ба хIана сигала лела советски сага шой кулгаца хьахелла кура лаьча «Восход».

Вай доахк мавшаре къахьегаш.
Дуухьа хайн кот а хул.
Космонавташ кура белаш.
Бетта тIара лаьтта бувл.

С. ЧАХКИЕВ.
язвархо.

• • •

Массане лоI гIоадоаккхаш хоам ба яхо саг чувагIа «Восход» яха космически кема сигала хьхийтар. Советски сага творчески уйлано тIа-тIа хIоаргагIа тоах космос. Тха нефтемаслозаводе беррига болхлой, инженерно-технически болхлой хьинар яйденна къахьегаш ба. сийрда кхоачане—коммунизм хьалъеш.

Са аш лот воагIа вай Коммунистически партега, Советски пачхьалкхенга — баркал цоана мавшар бахьан деррига дунен тIарча адамаш ирах бахьаш беча бахах!

Т. ЛЕТКОВСКАЯ,
Грознерча нефтемаслозавода № 18 йолча установка начальник. Социалистически Къахьегама Турпал.

• • •

Деррига советски халкъ гIоазаьнкаш болх хоам хезар 12-ча октябре. Сов гIадвахарах лот детталуш лазийтIар аз радиога. Кхы цIаьхха а боккха толам баьккхаб вай советски Iилмо. Нагахьа сийна хьалхагIа цхьацца мара ца вахийтача хIана цхьаь кемаца кхоъ саг вахийтав космос тахка.

Советски турпаларча наха. Iилмана карагIдаьнначa зоидхачa гIулакхах болх хоам хезача тIаьне кхы а ницкагIа къахьега ваьрIаз яха сохнава къахьегамхоша.

Б. КОДЗОЕВ.
Наьсарен производственни управление «Октябра 40 шу» яхача совхоза звеньевой.

• • •

ХIаране лот цIаьхха а гIоззаьнхаз Даьхенах локкхал деш. ЦIаьхха а дега ерригга йовхал космически аренаш камеразара сигал ахийтача «Восход» яхача тхо саг тIавагIача кемана тIехьа я.

Сийлахьа хилба вай халкъа керда карагIдаьнна хIама.

Керда хоам хьахезачул тIехьагIа космически вахте утта кхы а хьинарегIа къахьег оаха.

Никъ дика хилба шун. новкъостий космонавташ - турпалаш.

М. БАКАЕВ,
Урус-Мартана производственни управление Мичурина цIерахча совхоза бригадир.

Партийни вахар

ПАРТИЙНИ ГРУППАЙ— ДУКХАГIА ТЕРКО

Цехий партийни организацеши партийни группески тийша да цехашка, участкашка, бригадашка беча организаторски а кхетаме а балха толамаш. Парте райкома бюро оаха каст-каста ладувгI партийни идеологически балха тайп-тайпарча дешаех йолча партгруппоргий отчеташка. Цига дийцад, масала, «Парте кутIараш лаьх шишта лу а къахьегача коммунисташта кхетам шишта лу а», «Партийни группай кулгалхоеш», Хан-Корт участкера партгруппай балхах лаьца а шишта кхьола дешаш.

Партгруппоргашца цар болх бугIаш 2 семинар хьи. Цул совгIа, КПСС райкома белхлоша партгруппоргашта практически новкъостал ду. Цу дерригача гIуллакхаша партгруппашка болх дикагIа а байтаб, уж дукхагIа а хиийтай. Масала, 1963 шера райопа отчетни-хоржаний собранеш хиллачул тIехьа 30 партийни группа яр, хIаьта укх шера дукха ха йоацаш хиннача отчетни-хоржаний собранеш хулача хана 70 яр уж.

Районом юххьанцарча партийни организацешен деш дола кулгал тоадаларо вIаштIехьдалийтар партийни группай организаторски болх тоабе паччахьалкхен плана а социалистически дехкараш а кхоачашдара поллентивааш оарцагIъаха. Воккха балх бу «Старогрознефть» НПУ пхьоагIча нефтепромысла партийни группе. Укхаза къахьегаш 8 коммунистически къахьегама бригадеи 75 коммунистически къахьегача ударники на, хIаьта из сийлен цIи аккхара тIехьа къоасам лаьттабу 100 тарта сагo.

№1 йолча промысле болх беш 8 партгруппа я. Нов. Муродян группарторг вола Хан-Корт яхача участкера партийни группа къаьстта дикa болх беш я. ТIехьарча хана партийни группана наж дукхагIа хилавал совгIа болх а тоабеннаб. пахацара бунаш чIоагIбаьб, вIовргах Iемабу производственни болх, коллектива вахар.

ГуттахЬа лакхбеннаб производственни гIулакхех бола коммунистий бехктохам.

Собранешка партгруппаша уттаду вахарца хилаша даогдоашш дола дешаш, мехкаьттен таза яккхар догIадоладара накъаш лех.

Из дерригa а производственни гIулакхаштa боккхача лоархIаме да. 1964 шера 9 бетта мехкаьтта лакхара паччахьалкхен план 103,8 процент, газ яккхара план 100,8 процент кхоачашъйй. Планаьа совгIа заараш тоннаш мехкаьттен шиттa дукха кубометраш газ яьккхий. Цу участкана массарех хьалхагIа сийлен коммунистически къахьегама бригада сийлен цIи. Коммунистически къахьегама ударник яха цIи йолаш 28 болхло ва цига, хIаьта из сийлен цIи яккхара къовсам лоаттабу 26 саго. Коммунистически къахьегама ударника цIи йолаш ба ши. Стрелков, Знаенко, Василкайн, Решетников, Муродян, Макарьев, Синцев, Котрычев, шитта кхьбараш. Партгруппера 32 коммунист лоархIамерча участкашка болх беш а, техникумашка, сайрийнарча белхлой школашка, партийни просвещене кружокашка дешаш а общественни балха юкъе дакъа лоацаш а ба.

Шитта дика болх беш я 2-ча нефтепромыслера 3-ча бригада нов. Машутин партгруппорг вола группа. ТIайицa дехкарашш плани кхоачашъера чIоагIа бувпаш лоаттабу цу бригада коллективо.

1963 шу доллуш цхьацца бахьанаща во латтар бригада болх. Партсобране оттадир партгрупп из дош. Цига дийнар чурча кхоачамбоацарий хьакъехьара дош.

Сийлахь-боккха Даьхен тIом хиннача шерашка болх ца беш хиина скважинаш болх бе йолайолийтилга оттадир цар. Заараш тоннаш мехкаьтта доьккхад цу тайпара скважинашка болх байтарах. Партгруппо боккха кхетама болх лелабу коллектива юкъе.

Шитта дика болх беш ба бурув деттача контролера, мехкаьтта промыслера, кхьча промышленни предприятешкара партийни группаш.

Цхьабакъда, ала дезаш ба, цхьацца йолча предприятешкара дукхагIйола партийни группаш а цехера цхьайола парторганизацеш а лертIа болх беш яц хилар. Царех я «Трансмаш» завод, «Старогрознефть» НПУ гIишлой-монтажни управлени, кхьараш.

Уж кхоачамбоацараш дIадахара чIоагIа йолаж еш я КПСС РК а мехкашкара парторганизацеш а.

Отчетно-хоржама собранеш чакхйоахаш парторганизацие шийн партгруппай кулгалде нерда хадраш хержай. Парторганизацей секретарашцеи партгруппашцеи октябрь бетта семинар а вайна оттадаьд парте райкоме.

Цул совгIа, райкома белхлошеи партийни активои цахаддаш новкъостал а дерга цар.

Г. ОСЬМАКОВ,
КПСС Старопромысловски РК инструктор.

ХIара шу массаза дола толлуш йоагIа туркменски мехкаьттахой столица — Небит-Даг яха город. Укх сурта тIа шоана гу городара керда гIишло—Коммунизма улица.

О. Кузьмина сурт.
ТАСС фотохроника.

ГIИШЛОНХОЙ КЪАХЬЕГАМА ТОЛАМАШ

Моздa цхьаккха промышленни предприяти, цхьаккха еш латта гIишло яц хьатIадоагIача сийлахь-боккхача Октябра 47 шу дизара къахьегама совгIатаги ца кийчдеш. Беррига мохк кийчлу шийн дезача денга.

Шитта цу денга кийчлуш ба «Грознефтехимстрой» треста № 9 гIишлой-монтажни управлене болхлойи инженерно-технически болхлойи. Московски сонмаркеза пхийтта предприяти дIадолалаь гIулакх хьалхаьцар тха ерригача участкаша, бригадаша. Йоккхача химена аша гIишлош хьалъерапша къовсам лаьттабу хьалъеш йола гIишло рентабельни яра тIехьа.

Цкъаза гIишлошка а хул нах чубаха цIенош е промышленни объект хьалъеш квадратни метрага дIадолар лоха. Москвичаша дIадоладаьча гIулакхо дагадохийтар тхона шоай торонашка тхьахьежа. Вакъа, шийн боахама балха тIехь № 9 йола управлени рентабельни я. ХIаьта а москвичаша из гIулакх дIадоладаьчул тIехьагIа тха гIишлонхоша уйла йир паччахьалкхен рузкъан кхы а чIоагIагIа кхомбара, шоай меттел субподрядни организацей а экономически хьокхамаш тоаде. ХIанз СМУ-9 хIара хьалъеш латтача объекте, хIара гIишлош участке хоьу дог айденна къахьегаш.

Сийлахь-боккхача Октябра 47 шу дизара даха мадоаттIара накъа даха яхь дIайолаьраш «Грознефтехимстрой» треста СМУ-9 гIишлошхой ба. Яхк участок я СМУ-9. Уж шоайла вIашаяхь лоаттаеш я гIишлош арга дIадодар лехдара а балхаш дикагIа хара а тIехьа, цо сатьаташ араханаш заводе гарантийни ха еттаю, вай мегаргъедий нах чубаха хьалдаьча цIеношта ха оттае аьтта дийцар цхьоалагIча участка гIишлонхоша. Цул тIехьагIа дена цIенош шу гарантийни ха а йолаш дIателлита заказ а хинна дIаяттад гIишлонхой. Дикаa дуса гIишлонцара хIеташ кIоаигагIа хиннад, дикагIа кхоачашду гIишлош балхаш, лаккагIа я гIишлонхочун къахьегама оноарло. Масала, Дымов Иван керта латтача коммунистически къахьегама каменщикий бригада семилетка 7-ча шера чотах болх беш я. Шитта 1965 шера чотах болх беш я Алексей Кузнецов керта латта плотникий Иппа Кузьминовс кулгалду отделочникий бригадаш. Дукха ха яц СМУ-9 болхлоша Октябра накъа дахара тIеххара яхь дIайолаь. Вакъа гIишлош еча цхьоалагIча участке цу хана а доккхий толамаш даьхад. СМУ-9 тIайийнача дехкарех III-ча квартале 1067 квадратни метр нах чубаха цIенош хьалде доагIача метта 2134 квадратни метр цIенош хьалдаь. Цу тайпара тIайийцача лехкарел совгIа йоккхача химе болхлоша 32 квартира ейнай. Из да гIишлойхоша Октябра душ дола къахьегама совгIат.

СМУ-9 эгтара къонагIа йола участок я кхоалагIъар. Укхаза болх беш мел бараш инженерно-технически болхлошкара дена мугIарерча болхлошка кхаччалца къона нах ба. Цуна керте латт къона коммунист Олег Озейкиков. Дукха ха йоацаш а тIехьа шиттъа мера заладий кхоачаигьицар цу участко. Лоацчача хана дIадаьккхар къонача болхлоша шоаш тIехьабусаш хилар. Планови задани кхоачиъль ца Iеш, тIехкхоачаш а ю. ХIаьта къона мастераш ворабаши бола Савев Рахьман, Борисенко Станислав, Вурукон Владимир, Орлупан Василий бокъонца бола дикагIа долчов, прогрессивни долчов тIехьа, рузкъан кхом бара тIехьа къовсам лаьттабераш а хинна дIайийтай.

Укх шера кхоалагIча кварталах участка коллективо Даьхена шттаж ваараш сомаш пайда беннаб, болх дика а беш квартальни план 127,2 процент кхоачашъйй. Участка коллективо сентябрь бетта яь йистеньккха йоладийта дIаоснай крекинг-заводера 21-1а яха установка. ХIаьта хьатIадоагIача 1965 шера чотах Говоров Михаила отделочникий, Млотников Анатоле каменщикий, Бургантинов Виктора плотникий, Чокаев Сайпудаина бетонщикий бригадаша болх бу шоллагIа бутт ба. Царел хукха тIехьабисац Г. Перелевнча, А. Малькова бригадай плотникаши каменщикаши а.

Маркхал, бетон, асфальт, кхыйола стройматериалаш кхоеш хиларах бIаьш сомаш паччахьалкхен рузкъа кходу Г. Артемова, И. Крючкова, кхьча бригадаша.

ГIишлонхошеи монтажникашеи субподрядни организацешца цхьана химически комбината корпусаш хьалъю, спирта I-чеи II-чеи аргIай болх беш йола техаш товеш аргайонх, чIоагIа дог айденна къа а хьегаш. Нехьаьстта хоьу хIанз Октябрь гаргагIертача хана.

Йоллой коллективана вIашаг бувзам болаш, барт тайна, новкъостал деш хиларо йиш хулийт плановой задатеш кхоачашъе, паччахьалкхен рузкъа кходе.

План август бетта 113 процент, сентябрь бетта 126 процент кхоачашъйй. Даим хьалха латта а боагIача тайпара цIейна накъа баха а дага ба тха болхлой.

Ш. МАХМУДОВ,
СМУ-9 мастер.

ИНДУСТРИАЛЬНИ ХЬИСАПЕ

20 гектар хулача лаьтта я итташ здании сооружениеш. Аьшкабетонах, болатах, кизгах яь я уж. Цар дагайохийт хIанзара йоккха промышленни предприяти.

«Промышленни ларда тIа фуаши коа тIарча оалхазарий дулли даккхарах» йолча КПСС-а ЦК-аи СССР-а Министрий Советеи совнама тIа оттаньй укх гаргтарча шерашка коа тIара оалхазараш леладу фабрикаш хьаяра шерра программа. Царех йолча Москве юкке хьалъеча Голицински фабрики макет я хьахьокхаш СССР-а ВДНХ «Хьайбай боахам» яхача павильоне.

Цу промышленни ларда тIа фуаши коа тIарча оалхазарий дулли даккхера лаьрхIа йолча йоккхача коа тIара оалхазараш леладеча фабрике лелае йиш хургьа цхьаь хана 250 эзар кхо котами 30 эзар нана котами. Шера фабрико дургда 53 миллион фуи 1300 тонн коа тIарча оалхазарий дулли. Белгалдаккха доагIаш да шиттал дукха фуаши дулли доаккхача фабрико болх беш верригa а 214 саг мара хург ца хилар. Из де йиш кул производственни процессашта комплексни механизаци автоматизаци яр бахьан долаш. Укхаза лергдола дерригаш а хIана дац аьнна балхаш механизмаша дергда. Клеткай дIовхале оттаяь я оалхазарашта тоссача доакъара эша подвесной конвейери вакуумни автопоилкаши. Оалхазара эша, ерригa а хилакза аргйоаца кхачан веществаш йола дикa гранулированни доакъараш кийчду машинаш. Укхаза фуаш гулдарен сортах къоастадарен болх а механизаци ь хургба.

Помещенешка сердал хургья программни управлени а йолаш. Электронни прибораша автоматически дIаьхдергда ди. Цо йиш кулийтаргья оалхазараша фуаш дира ха йIаьхъе. КIоркгешта лаьрхIа электрически брудерий дIоахал йоагIа доккха зонташ оттаде лаьрхIад. Царна кIалха дика хет кIорнгаша йокача хьалхарча денешка.

Фабрика беш бола беррига а болх цаI йолча вIашагIйоллача производственни цикла бергба, вента аьнча йхаш йола котемаш чуйолча клеткашкара дена коа тIара оалхазараш кийчлеча меллага кхаччалца. Цо йиш кулийтаргья эгтара кIезигагIа затраташ дIа а йодаш продукци дукхагIа ераена. Итт фуага дIададар 44 кепига тIехдаргдац. Даьча лоархIамаша хьахьокхачох фабрика хьалъеш дIадахар цхьан шераи из шерий юкеметтаоттаргда. (ТАСС).

Проектдорцаш орай.
Сурта тIа: Невокубански шекар доаккхача завода свекла хьалйоча пункте механизированни авторазгрузчикаша свекла Iейовсовеш шиш.

И. Сторошевна сурт.
ТАСС фотохроника.

ЗАЛЕЙХА ЖИНАШКА КХАЙК

Нальсарен районе, Пхьидекъонгий-Юрта яь Балхарова Залейха, реликвенни мурдий тодба вIашагIьехлча ВатIал-Хьажий йоI. Дукха ха я по атта хIамах тешаш болча наха «дорал ду». Из шек яц е апендицита а, е пехкех кхийттача лазара а, е пхьаьттел инфаркта а, е рака а... Даьлаца барта хиича ца дулуш фу дусаргда! Цунах тийша да долла хIама, хIана аьнча цо дунен тIа мел ьккхача хана цо бе делла къорIа доашар цхьаккха книжка яцар. Хилча а, еэига доал цуина кхы тайпа книжкаш, нигахьа оалла дуниа е деша а, е ладе а ца хайча? Аьнча а дерригa шита-я дац на; цхьанналола хIамаш ялу цо м. Шийтайна наькъаш долаш ха пуи Iиэлаш балхаш — цо шийттара хьадага а дуицаш... жайнаш доах. Цо лэдаьр цул тIехьагIа Iедешалац цуина шийна неттех, дийшача наха а, кхьеттел массехк нотт ховраштa а.

ДIалэльрол дукхагIа хьатIадаьхараш а долаш, къорIа тIара хьаийдеш вIашагIдийхка, цхьаккха маIах доаца ахкаш, жайнаш да дхаш шийх тешача наца тех Залейха. Шийн керта хало еш хIама дац по бов кхелача наькха дукъа: шийна хьаннийсъеннача наькаа чIегашта тIа доаххх цо жей.

Массаза тIаххоачалургаш хьожаш йолчоа: хаьдда денош да цуи хьежаш — пхьарех арех. Вож деноиш салоIаш, дьинах тешача баьдеча нахара яькха сон йола продукци маьIала йоакихаш дIадохийт цо. БелгIядоакхаргда вай, из йолча ухараш «дьинах тешаш бола баьденах» хинив Iеш ца хилар... ЗIамигасаг шийна кутIахьа вар деха яха. Залейха йолча кинжал Нальсарен-Нохзалерча книжкай тиза тIа латта Эвзикова. Шоай вола шийсьвнна йоI йоаласи хIалхара сесаг хьалххагIа а дIадхийтен новкъостал дергдолаш хьежа Залейха шоашца барта фу даь йоалаергьяр-хьогI яхаш лелар Пхьидекъонгий-Юртара Вонхоева дан нанен.

Цхьабакъда, уж тайпа «наьрна» гIулакхаш къостадь Iац хьежаш яр. Цун шиолетанствах из йолча ухача наьха кхетам кIезига хилярош юххера а доакха зулам ду. Аьтийн-Юртара цхьа сесаг ера Залейха йолча цимогаш волча шийн кIаьнка дардана шолхаш айта аьнна. Тайнтайнара наькъа баьцаш кхехкальча шоке йолаш долча хиш тIа шийнаш а аьна, поал а хьоваль йоккхача саго шийна хьаленна хий молаьдаь кIаьнк мелар. Iехаль нана шарлатанка йолча айар, хIаьа массаза йоагIа дукха хIамаш цо кхихьа хилар дагадохийтар цо цунна: мел ахча, мел котамаш кхихьаяр, кхы тайпа продукташ мел кхиьяар ХIаьта юххера а ма боккха тийша болх а хилар...

ВIаргаIлашъа на тоах пай лар Залейха:

— Хьа котамаш-йнараш жинаш да, со яц. ХIаьта ахча молхаш кийчъдорга дIаяхха, сайна из дита хIама дац.Iайха кхихьа хIамаш дьалах ца тешаш кхихьа хургья Iа, цуххьа цо эгIаз а наха, хаиал хIалха дIайнйна хьа кIаьнк.

Хьаша кхы санцане а ца сецачул тIехьагIа, хьежаш йолча саббарагIа аьлар:

— Со гIалат яьяна хила а тарлу, хьо санна бараш са йIаьш ца бий, туллаиа а тарлу. Долла хIама даьла наравa да, из эгIаз ма вига.

Кхалсаг хийтар — цо хургдар хиина даьгинчул тIехьагIа.

Цхьабакъда, даьлана а куи темашерча лаьнца — малаикашцеи жинашцеи а къамьлаш де йиш йолаи хиларах тешаш бола тIехьадига аьльаьгьал дола нах хIанз а болаш ба вайна. Белхаресвай цIенна тIабода шикъ буц йоалаш бац. Аз а лаьрхIар тамашаш гойтача наха. ...Нах тIанйбоча кхаьрача дийнаьа сапраха. Хьаллоттаелар электрически лампочкаш. Сийрдадьаькхад «шайха» доакха цIа. Иича а коа тIа а дукха кхалнах ба. Сакъердаме иллеш доахаш латт самоьараш — гаьнарча шргашкара баьхкарашта дах хIама кийчдеш латт. Шу дика оттадир Залейха. Наха хьаккхиьаьча дуаца хIамаех дIамига дехъийт шо къакетам боацаш бохарашта дуаньаьо аьйна кхом хетай хьежачоа. ХIаьта Залейха шо гуш яц: из я шо цхьаь Iеш волча йоккхийча цIеной юкъерча цIагIа. Шийн аргIа хьатIакхаьчар дIачувоада из йолча. Массане а бе доаххаш тIормигаш да. Дукхачаота Iаьржа котамаш а. Iаьржа яоаш мара езаш киннаьац жинаш... Бе хIаьа йоацаш, баьсса боагIа арабоагIаш... Залейха кладовойи юаш латт.

14 саг чакхааьлар.

Коа маIарех хIама тех аз а. Хьа а йийна. очередь йоацаш «шайха» йолча дIачухьажавир со (къорIа тIа лаьдь да маIадах кхалнахан безаIа ба аьниа). «Кабинете» дIачуволлача латт тешна, ха яха кхайсаг, кун хIамагIа йолчоа тара да яз. Со сога хьаттар, кхчара яз хьо, фу яз хьа, тIачкха хьежачунга хоаш бир. Вееxо дIачувийхар.

Лепа цIе бесса бIаргаш, анхача оалхазара зIов санна чухьайза кераж, схкаенна бIаргIийленаш — потарча наха цунах шаллара. Бакъонна йола Вабаьяга я-их. Плевере да аьнна. из дийцачунга яь а дийтIа. Залейха аьлар:

— Iаьржача котама хуиз дуаж деза жина. Кхы а цхьа фуъ. Iаьржача ть вооли, кхо сом ахча а лахьаш юхаеола.

Фу дергда, сайгара дIалехар дехаиза оалиэар — арагIолла хьахулаш яц тамашаш... «Дарба» дIахо а деш дар. Залейха фуа тIа гIолла цхьа басараш хьехкар, махь чухоабир цунна. гобаьккха Iаьржа тайхьоарчадир, цул тIехьагIа сога цхьа сагал хьа а бинна, аьлар:

— Волле, бешна Iочу а гIойла, бIаргаш дIа а ньайле, кагал хаьтах Iочутоха, тIаккха цига нььадарча къорта чу шийн тайи махеш а тIехьа фуъ Iочукхоса. Из долла хIама лаьтта тIаккъене дIакьайла а даьнике, дIадувшада бIаргаш а долаш цига лаьттаи наж минут яьжа, пул тIехьагIа юхаеола. Аз жинаш хьадехаргда, царца къамаьл деода, кхоабаргIа уж, хьоцана шиш парга вжхадийтар дукха.

Долла хIама хоаш болча наш дийнилар сона, укхо юхе воацаш йоаккхача пхе-ялх минута ба тIа жинашца «къамаьл ду» цо, аьлаш. Сайга аьннар сихха даь а ваьнна шIагIа яха чувера со. Хьожар яцар цIагIа — бала тIа яз ша ТоIIахаь Залейха шIегIа тохаш хезар сона «Хьадувла укхаза, Iохоашa, хьалъаа». ДIахо дош хиииал къамаьл туллорах волча сага дер санна, кегадеина дар... Ши-кха минут аьннача гIолла Iолохе яьлар шо бе доаллаш кIорага оарцхаг а долаш. Оарцхаилта чу хIаьтта йналча котама тIехкаш яр:

— ХIа-хIа, жинашца аз къамаьл даьд. Хьонара лаьар эккхаде аьнна доп лоихаи цар. Цхьабакъда, кхы а шоана со йолча юхаиа везарга хьатахаш Iайха онараш санна йола продукташ а кхьаш.

Сел тIехьагIа дIачувьаар кхьаоеxа алоент — ВурокIаллара цхьа йоакха саг. Со, шIагIара хьаиве а вачьна, сихха лоаве тIа гIолла баьдп тIа вяьлар. Баьде я, цIилеторг хьайсаг яз. Сона хьалхашка латт хи делар, бахе яаш тIехкаш а йолаш. Гоаза а сцы Залейха! Шо йналча котамий тIехкаш йокъа ца алийтар дукха хила йоадаш цо. ХIаьта котамаш бала тIа цхьан мIIIнге лаьча горига чу йоаж, лочкъаьль тулаха. Аз лаьрхIача, 19 Iаьржа котам хилар уж. Коа маIарашка сона лаьтташ цхьа ха аьккхар из. Сайл тIехьагIа дIачуяхача кхалсагата цо фу еш хьажа безам бир са. Даьлаца гIулакх деш йолча сога аьнна я хьиия хиииадар лоаттa лаhаш йолча кхалсагага а. Цхьабакъда, цунна кхы а цо маллара, «нагтахьа мара шийш слуш йоаца молхаш» еиха хиинар цо. Хьежачул тIехьагIа... цо хийхаир нургеш.

ХIа-хIа, хIанз Залейха йолча чувахаа аргIа хьаннай? Цо котамашта лаьча горига чу массаза а нерда хьажхухьача котамашта моттиг а йоах, хIаьта яхе йоацача кисашкахьаьа кхоаккха сомашта...

А. ТУТАЕВ.

(1964 шера 12 октябре араьлача «Грозненский рабочий» газета тIара).

ЕРРИГАЧА ТОРОНЕХ ПАЙДА ЭЦА

Дукха ха йоацаш «Победа» яхача колхоза отчетно-хоржама партийни собрани хилар. Нов. Н. А. Еликова колхоза парткома балхах яьча отчетни докладага ладийтIар артела коммунисташа.

«Победа» яхача сельхозартела членаша чIоагIа къахьийтад, — йоах нов. Еликова, — во бац яа болча хлатий хьунекъаш. Боахамо масса тайпара культураш хьайбай продукти дIаллара паччахьалкхен план кхоачашъйй.

ШIаккха яа даьхача бесса дика чакхдаьхад яа бола хлатош чуэцара балхаш.

Докладчико белгалдаьккхар, коммунистически къахьегама колхоз яха сийлен цIи яккхара «Победа» колхое социалистически дехь хIар.

Цхьабакъда, вай де йиш йолаш кхы а дукха пайдане гIулакхаш да. Дукха кхоачамбоацараш да вай балха юкъе хIала а. Масала, кIезига терко ю вай хлатен баьца дааргйи фу леладара. Вакъда баьца дааргаш леладеча кулгашна бу болх, хьайбаш леладеча дукхагIа йолча процессашта механизаци яьц. Юртбоахама продукци яккхара беррига а дикa тIабахийтабац. Уж кхоачамбоацараш дIадахара лертIа терко е еза.

Доклад чакхъаьлча пренеш йоахелар. Трибуна тIа воал тракторно-полеводчески бригада кулгало агроном Петр Женвенко.

— ВоагIача бесса пайда эцац вай боахама чурча кхоачамех, — йоах цо. — Вайна хоаш да минеральни органически удобренеш кхоачамбоалаш хиннача лаьтто 1,5—2-зза дукхагIа хьуиакъаш дулга, хIаьта удобренеш вайга шоргта йолаш я кхайна. ДIаяхьа мара ца еаш, баккъда, парех вай пайда эцац.

Нов. Женвенко дийцар парткомон парткома секретара нов. Еликовен цу гIулакха кIезига терко ь хиларах.

Искусственни шура боахама пайдане хиларах дийцар нов. И. Г. Забурунова. Цхьабакъда, — аьлар цо, — тIехьарча хана во кийчъи яз, цудухьа хьаккхий хурсаша из во юь.

ДIахо къамаьл дир бригадира Бубликовас.

Помидорий, нарсий, кабачкай, кхьча культурай хьувнъаш шерагара шерага лакхбеш къахьегаш ба баьца даараш леладераш. Масала, укх шера хIара гектара тIара 500 центнер набачкаш хьалй. Уж баьца дааргаш кланнара наьнта тIа доах колхозона белаж тIала уттадеш. Цухуьа баьца дааргаш леладерий болх аттагIа хургбар де деза совхоза кулгалхоша. Хьалха хьадоала баьца дааргаш хохаш дукхагIа дIабера предложени юкъе а йоалайир нов. Бубликовас. Цо лоарaI, цу культураша гIулакх дукхагIа дIадехе а боахама цар дикагIа пайда лургхилар.

Бешанаш леладераша къовсам лоаттабу кэнсийи сомийи бешанех дукхагIа пайда эцара. Сомий нугIарашта юкъе хагий гаьнаш дIадоагIа предложени йоалайир коммунист нов. В. Д. Подсяпина. Цул совгIа, бешанашка сомаш бокъабеш йола моттиг ца хиларах дукха сом боиш хилар белгалдаьлхар цо.

ДIахо хьамаьл дир МТФ заведующи волча Н. А. Бугаева, коммунисташа ни. Беле, В. Варламкина, Стрелецкаье, кхьбараша. Цар дийцар боахама чура торонаш гучаяха езаш а балха новкъа дола кхоачамбоацараш дIадаха дезаш а хилар. Колхоза керда партком а Сунженски партийни организацей шоллагIча конференцена делегаташ а хержар собране.

П. КИРИЕНКО.

БЕЗАМЕ ВIАШАГIКХЕТАР

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АНСАМБЛЬ—МОСКВЕ

Иллеи халхареи Нохч-ГIалгIай ансамблаца кхоалагIа вIашагIкхийттаб москвичаш. Кхьовшашта санна зрителашта а чIоагIа оаькъердаи хилар цунаа. ТIаиц ьнна хьалйиза яр Кремлевски театре зал. Концерте баьхкабар РСФСР культура министр А. И. Попов, Нохч-ГIалгIай АССР культура министр В. Татаев, гIарбаьнна культура деятелаш, столица болхлойи гIуланхоеи нахи.

...Хьаллалу занавес. Сцена тIарча хазача панно тIа да Кавказе лоаммаш. Девних «ГIадбехара иллн». Ансамбла дIайолаю Советски Союза Турпала, 18 шу дазынача пулеметчика, гвардии воккхагIа волча сержанта, комсомолька Х. Нурадилова хетаь йола композици.

Московски аудиторе безаме тIеийцар наррдача программа шоллагIа а отделени. Бенниха толми баьнихар ансамбла нхавьча Эсамбаев Махьмуда, цо хьенхар шийн дикагIа долча новеллах дола «Макумба» яха обрядоан халхар.

Концерт чакхдаьннячул тIехьагIа артисташца къамаьл деш шоаш нардача программана раьза хилар белгалдаьккхар А. И. Попова. хIаьта цар кхы а дикагIа толамаш дахар лоаш ловца а баьккар.

— ХIара халкъа искусство шийн тайпара эргаленаш йолаш я аьлар ТАСС-а корреспондентаца шийн къамаьл деш композиторий союза РСФСР правлена секретара В. Фере, — хIаьта Нохч-ГIалгIай ансамбла концерте эгтара дикагIа хиннар халкъа музыке хоза хьагойтар да. Дага чу дуйлаш дар коллективо даьккха «Лонимах» делли «Наьна оази» яха халкъа иллеш, Хаза дар халхараш а: маIача наьха дараш — кадий, кхалнаьха дараш — тайна.

Ансамбль села безаме тIаэцае исполнителаши программа авторашеи — постановщикаша З. Тарчахоеве, В. Татаева, ансамбла художественни кулгалхочо А. Халобско, хормейстра В. Резникова, балетмейстераша Л. Гринурдолон Г. Юсуповеи хьаннера къахьегарех а да.

Композитор О. Фельцмана концерте вар зрители ...наж ца Iеш, цунцара безам боккха болаш хиларах а. — Ансамбла репетиции дукхаза а йнай сона нерда программа, — аьхаш дийцар цо. — Бейда материал йолча хайа дар из сона йIаргагул, цудухьа чIоагIа сагота вар со Москве цун премьера хургья аьлча доил. ЧIоагIа раьза хинна аз безам ба са Нохч-ГIалгIай ансамбль хьехавеннех дика чакхъьаьна хилар. Программе тIепаьха тIехьа из дикха концертин хинна ца Iеш, артисташа шоай халкъа къамаьл тIуйлаьк зрителашта дуайаш бола драматически произведенеш хиларах. Из тайпа программа хьаькаьц мехкарча цхьанна а ансамбла.

Со раьза волаш дахкар ансамблах, — йоах Фельцмана дIаьо,—«Москвах», «Город Грозных» дона са илли. Вай деттагIашта тешаш бола догдоагIа сона а са иллегашта а шоай мехкатао довнн хана цар тхона ена цIи бала доакхан деш левиш хилларах а, из нанка лоаттаь тхо хьехиргхилярех а.

ДИЗЗА КХОАЧАШДЕ ТІАИЙЦА ДЕКХАРАШ!

ИЙС БЕТТА

Шера план ийс бетта кхоачашъяьй Грозненски производственни управлене № 1 йолча шурий совхоза хьайбаш лелайраша. Пачхьалкхана дӀаяла езаш 25000 центнер хиллачу дӀаеннай 25300 центнер. Юкъера лаьрхӀача хӀора Іаттагара уьш шера ийс бетта соахка цу хана яьккхачул 376 килограмм шура дукхагІа яьккхай. Берригача доярканша толаме кхоачашъяьй шера планаш, хІаьта цхьаболчар семилетна тІеххьарча шера чотах болх бу. Масала, доярка Лаврушина Анастасиияс хІора кхоабача Іаттагара ер шу дІадоладелча дена 2377 килограмм шура яьккхай, М. Майнеевас — 2336 килограмм, Х. Телогаевас—2329 килограмм. Дика толамаш даьхад кхыча дояркаша а.

Совхоза хьайбаш лелаерий уж доккхий толамаш даха вІаштІехьдаьнпад шурий фермай болх кулгалхоша, специалисташа, партийни организаце кхетамца вІаштІехьбаккхарах.

Эгтара хьалха лаьрхІа терко йир доакъара база чІоагІъяра. Ахка чакхдаллалца баьццара конвейер хургйолаш вІаштІехьъьяккхар хІамаш дІаювча лаьттай структура. ДукхагІа белокаш йоахка бобеан культураш дІайийр 100 гектара тІа. Эгтара хьалха горохах, чинах, виках компонент яь техар суданка.

Цхьабакъда, хьайбай продуктивность лаккхъяра из а кхоачамболаш дац. Рационана эш тоъал витаминаш а. Из проблема толаме кхоачашйир совхозе. Доакъарйина дІайийр харбазаш, болакаш. Доахан деттачл хана телар харбазаши болакаши. Эзар тонн комбинированни силос дІаеллой. Цунах техай харбазаш, болокаш, моше хьажкІаш, аьла хьеар.

Фермашка шерра пайда ц химех а. Дукха ха я укхаза доакъарах синтетически мочевина (карбамид) етта.

Совхоза партийни организацен дирекцен къаьстта терко ю кадраш харжарах уж баьха дІа-юха нийсъяран. Бхьичарна а пайдане хургда укхаза деттача доахана Іулашта бригадираш харжара опыт. ХІара ферма баьхах дика кхетачоа уллун къона вар хургволаш вІаштІехьдаьккхад из гІулакх.

Хьаэцаргъя вай, масала, № 1 йола ферма. Дукха шераш да бригадир волаш Велюков Дмитре болх бу. Цунна дика бовз вах, ваьгІеваш, цудукхьа наьха баьх а кхетамца вІаштІехьбаккха терлу цун. Йоалкхарча бригаде дукха хо йоацаш бригадиралла хьожаваьо Умхаджиев Рамазан. Опыт кІезига я цун. ЧІоагІа доттагІаш тосса деннад бригадирашта юкъе, шоайла хьожаш а Іомалуш а Іа уж. Дукха ноакъостал ду цунна Дмитрий Яковлевича. ТІехьависац Умхаджиев а. Ше дийша саг хиларах тарра Велюкова ца дІадовзийт хиве тамашийна керда хаараш, хьалха латтарий опыт. Доккха бераат даьннад цу доттагІлех. Шинна а бригадо толаме кхоачашъяьй шера планаш, социалистически декхараш.

Хьайбай боахам детІабоалибера а цун продуктивность лаккхъяра а нийсача наькъа тІа баьннача совхоза кулгалхоша партийни организаце специалисташа кхы доккхагІа толамаш даха лерхІ. ХІана совхозе 1340 бетта етт ба, уж планах дукхагІа да. Шу чакхоалаш 2000 етт гаргга хургба уггаьта. Уйх гаргарча шин шера 2500 етт хилийта лерхІ совхозо, хІаьта хІора Іаттагара юкъера лаьрхІача 2500 килограмм шура йоаккхаргъя. Из декхар совхоза хьайбаш леладерашта кхоачашдухургдолаш да. ТІаккха шура лехкара бекъонца йола фабрика хургья совхозах. Города къахьегамхошта шортта шура доаттаергъя совхоза къахьегамхоша.

Шура лаккхара сеогІа дулх а фуаш а дезх совхозе. Цу даькъе в гІадинчаш толамаш даьхад укхаза. Ийс бетта пачхьалкхенга дулх доахара план 100 проценти фуаш доахара план 107 проценти кхоачашъяьй совхоза белхоша.

Уж доккхий толамаш даьхарах совхоза коллективана производственни управленен парткомен хьахара-кера тела. Ше байрах ийгай.

А. НУИМОВ.

Грозненски производственни управлене партийна инструктор.

ДИКА ТОАЮ ФЕРМА

Іана хьайбашта лерттІа кийчо ёш ба Урус-Мартана производственни управлене кхоалагІча отделене шурий-товарни ферма болхлой. Фермана юхе хьатІа а эза аргІаш а дах дІаоттаьй цар 180 тонн йол, 40 тонн чу, гаьна йоацпаш кІоагашка дІаеллай 1900 тонн силос. Кхы а тІадахьаргйа укхаза гІожа доагъараш, болларгъя силос.

Іана хана хьайбай продукци лакхара ниттта лоархІаме да доахан чудоттаергйола помещенеш дика йоахьар. Ремонт еш калача баккхаргта механизаци ю, тоаеш латт фермера детташ вала доахан чудоахкаду ши корпус. ХІанзе а тоаль лыннай царех цхьа корпус ВорхІ-бархІ дийнахьа тоаль кестйолаш я шоллагІа яр.

Бетонни хьайш дь, кІийле бетонаца кийчъяь яьннай шоллагІча корпусе а. Атта хий Іоухаргйолаш дахь корпусашка харшаш. Хий меладара арлакхула деваргдаш доахан укх шера. хІана аьлча, хий меладргаш дІаоттаеш латт корпусашка. Хьачуэхкай вав чу хий хьаухаргйола тур-[redacted]

Сарпалаш хьальоттаьй ферме хьальеш латтача кердача корпуса. 180—200 бежан чутІоергда цу чу. Механизировани хургьа из корпус а. Октябрьски социалистически революци хинна 47 шу дизара сийленца никъа бахар дукха 4—5 ноябрага кхачалехьа из керда гІишло хьалгьь ешка зон дешна ферма бахкхинна. Укх шин-кхь дийнахьа Зарефа укхаза кораш дІаоттадь, ниІараш дІаегІа, пул тІекьагІа. Кхи вІалла за ца йоаем. Балакургба чуреж тІерен тхоннаш дІакъоала. Шортта хургьа укх шера укхаза хьайбаш чуоаттаду помещенеш.

Тоаль яьннаеи тоаеш латтачеи шин корпусе Іа доакхаш хургда пешенски фух доза дукхьашта дакха шинараш. Дерогта кхо бІаь бежан да уж. Цаьех 62 шинар хІаьиле а даххаьд. 40 гаргга шинар дакха деаенна а ю. БІаь шинар дита а дита боэ ши бІаь шинар доаждо доэ дахийтадар бІаьстан махье. Юкъера лаьрхІача дийнахьа 400 — 450 грамм доэал тІакхийтта цІадаькхад уж. Цудукхьа хІана дерста а лаьар кхетанна могаш а ца уж деррига а. Ниттта дика тоаденна да ферме хиса хинна шинараш а.

Фермера 260—262 шинар денна йоадне кхуьл хІанэ. Доакъара дІайийнача сийнача хьажкІаш тІа, дІайийнача баьцаш тІа, кхьачаьа доадалу уж. Доакъараш шортта да отделене кхашка. ХІаьта сарахьеи Іуреи доакъараш ца дехкаш хийча меца хус шинараш. Из гІулакх лерттІа вІаштІехьдаьккхалац ферме. ДогІа дийнахьа дийнахьа мара дахьац шинарашта бийсан уиала доакъар. Кхьача деношка бийсана ца хул уж. Из хІанад шун нитта, хаьттача ферма заведующе йоах, догІа дийтхача дийнахьа ийнац шинараш, цудукхьа деки оаха царна доакъараш.

ДукхагІча деношка доакъа ха хиллалца доакъар хьа ца дахьаш меца доаттаду хІа а ца лехкаш хола дахкахьи дакха доареннеш 40 сеогІа шинар. Доакъар тІадара эша транспорт йоацаш хиларца дукхаденна да из. Фермана телашини дукхагІча хана Іуйрийна 10—11 сахьат даьнча мара хьахац. Цул тІехьагІа доакъар хьахалехьа наІ ах—ши сахьат доал. Пхьайолча бийсан вІалла доакъар хьалханика доацаш а латт дахка зеаденна шинараш.

Шоашта хьалча машинах бийза пайда эцал ферме. Дийнахьа ворхІ-бархІ рейс а йиш йоалаше а 3—4 рейс мара ян цо. хІана аьлча хьекха хилаш моша доакъараш. хьалхагІе а йоакхо ца яр бахьан долаш. Из кхоачамбоацар дІадакха деза.

ШоллагІчеи биълагІчеи отделенера Іаьсий деррига хьагулдеш латт кхоалагІча отделене. 550—600 Іаса хургда укхаза. Іаьсий чудоахкадара тоадеш латт доакха ши кхий. 20—30 оагилт хургда цхьан цхий чу. Цхьъ-алх Іаса чутІоргда оагилта чу. МугІарах хьалвоалхача оагилгий цхьан оагІарахьа хьайш даьд. Комбикормаш, тух, мал, кхыдараш а дохка атта хургда Іаьсий леладе [redacted].

ХІаьта Іодаь цаІ ах—шо бутт баллалца вола хІара Іасийг ше къаьстта латтаргда оагилга чу. Йийнаш дика тоаль а наІараш, кораш, тхов лерттІа бІоахбаь а хургья Іаьсашта тоаеш йола помещенеш. ДукхагІа дола баллаш хІанале а дах лаьннад цига.

Ам. ПЛИЕВ,
тха собкорр.

План кхоачашъяьй

Хоахан детта агрегаташ ферме эцаш ец яха хабараш дуьн цхьаболча хьайбаш леладераша.

— ХІанад из ниттта? — хаттар дир оаха Сунженски производственни управлене XXII-ча партсъезда цІерахча колхоза доярка йолча Анна Петровна Тимофеевайга.

— Фу арда ма шу тайпарча хьайбаш леладерашка, — жоп делар Анна Петровнас, цар лерттІа болх бе безам бац. Бакъоница агрегат Іомае лац, шоай тоахаш доэаш. Цудукхьа цар групашкарча доахана тІа а ца тоахаш дохьу шура. Из бакъдар да. Механически доахан детта йолалуш лингагІолча доахах 50 етт бакъердар, автоматически тоахаш детта установкаш Іомайно ю. Бакъда тапонашна нийсъелар. Автодоилкашка цу сахьате дІаІаманаар деррига доахан, къаьстта дукха къахьега дийнар дукхьашта дахкарашца. ХІаьта а дерна тІагІертта къахьегаро, лерттІа болх бе безам хиларо толам баккхийтор. Автоматически доахан деттача установкашка ше кхоабаш бола 50 етт бетта йолаелар Анна Петровна.

1964-ча шерарча социалистически декхарех лаьца нийта хаттар дича хІара кхоабача Іаттагара — 3000 килограмм аьнна соана жоп делар А. И. Тимофеевас. ДоаркІага уж доккхий декхараш кхоачашдуларгйий-хьогІ аьнна хеталураш а бар.

— Ийчара автодоилкана нийтта мар килограмм йоаккхаргья цо, хІана хургаш цйй, — аьнна цун къамаьлла юкъе дешаш чухусар цар. Уж дукхьаь дешаш мара дац.

Дий-те дешаш? Дукха ха йоацаш социалистически ахьа итогаш йир Анна Петровна болх беш йолча 3-ча шурий-товарни ферме. ХІаьта фу хилар? ГучадаьІар, цо кхоабаш болча 52 Іаттах хІарачетара 2180 килограмм [redacted] ков. Тимофеевас. Кхоачашдаь ца Іеш хІамале а тІеххкоачашдьа цо шера дола ший социалистически декхараш. Из да-кха ший балх безаш, къахьега лоаш хилча хьаулар.

КПСС ЦК Пленума сийга къахьегама вахте эттай Анна Петровна. ХІапе шу чакхдала йисача хана хІора кхоабача Іаттагара 500 килограмм шура яккха доаш деннад цо. ХІаьта цо ший доаш кхоачашдергда аьнна тешшаме ала а мегаргда.

П. КИРИЕНКО.

1А ТІАКХОАЧАШ ЛАТТ

Ши кІира хьалха бІаьш доахан, из дар Ведана района доахан даьгІеншка дахаш. Дуйха за йоацаш лоа дилад доахашка. Альпийски даьгІеншка Іа тІакхьачад.

...Цу гІулакхо тохабалийтаб Шаьла производственни управлено хьайбаш леладераш. Іа тІакхоачаш латт. Цхьабакъда, Іана кийча бац «Гудермесскийн» «Дружбен» яхача совхозашка. Кхо эзар сеогІа Іасилг, етт, кхи эзар сеогІа хьакха я «Гудермесский» совхозе. Дукха доакъар эшаргда царна. Дукхьаш комбикормаш 4500 центнер кийчъе еза йоахама, хІаьта йолаш я 8425 центнер. Тоъаш ма кхо эзар сеогІа тонн силос, 800 тонн йол, оаараш тоннеш силос. Совхоза доакъар ца тоъар бахьанне доакха ю хилар совхоза. Делар 284 хьайба, 653 хьакха. Кхерамеш а укх шерара цифраш я. ХІанале а деннад 128 Іасилги бежан, 400 хьакха. ХІаьэ дІайелленнай йиъагІа квартал, бакъда, пачхьалкхеи шура дІадалара план 68 процент мара кхоачашъяьйц.

Доакъара фу дІ лаьрхІа ба совхозе? Цу деза лерттІа оарамгІбаьнначар доакъар Іалашдеlга толаме лелалу. Из гІулакх во деладаш шоллагІча отделене шурий ферме, хьалхарча отделене № 2 йолча ферме. Укхаза дІаеллача 1200 тонн силосех дукхагІа бедаш хилийтара дукхьа карбамид техай. Кхьача отделенешка ю доадаш.

Совхозе лерттІа йоакхо ца помещенешта ремонт яра а. Іаьсий доахана чудоахкаде деача дукхача помещенешка айпаш деккаденнад.

— Хьу ца, цудукхьа кийнаш тоаде вІаштІехьдалац, — йоал лерттерча зоотехника Н. Литерова.

Бутт сеогІа ха я республиканеки лесничества хьу хургья ала латта. Бакъда, хабарая сеогІа деш хІана дац.

Іана во кийчо ю «Дружба» совхозе а. Укхаза а эшачох 50 процент мара Іалашъяьйц йол. Тоъаш ма 4 эзар тонн гаргга силос. Кийча яц помещенеш а.

—Хьамал по, о рама е ниага а дац,—раьза воацаш дуьн шурий ферма заведующе М. Абасова. Болх беш дац транспортераш, хьалтекха вала навьташ, доккаденнад ийнеш.

Цу ферме хьалъеш латт доакъар кийчду цех. Из тоттара а мала тьалъю, хІаьта доакъар сагота эшаш да.

ХІана а къоасталъяц 300 хьакха чуйолларгІола помещени. Кхьана помещени-м я, хІаьта из чІоагІа тоае езаш хІана а лакхарч чуйоахха йиш йолаш а яц. Совхоза зоотехника А. Чередника маьххара тІа тхов боаппа дисар кхораш болаш да дукха хьайбаш а. Бакъда, директорана дагна а яьниа мара цунна шифр лекха лаьзар зоотехника.

Іа хьатІакхоачаш латт. ХІаьта из хьалха дада дезаш да «Гудермесскийн» «Дружбен» совхозий кулгалхошта. Шоаш хІана хьетаца уж цхьан хІамах: Іа тахан-кхоана доагІар ма-дий.

«Сердало» газетен «комсомольски прожектора» республикански штабен рейдови бригада: **З. ГУСЕВ**, «комсомольски прожектора» штабе начальник; **З. СОКОЛОВСКАЯ**, штаба член; **В. ФРОЛЕНКО**, «Комсомольское племя» яхача газета корреспондент; **М. АЛБОГАЧИЕВ**, тха собкорр.

КЕРДА ГРУЗОВИКАШ

Пачхьалкхен автомобильни Іилма-тохкамеи автомоторни институте (НАМИ) хилар АПН корреспондент, цуь ю хьайийлай кердача грузовой автомобилий выставка

НАМИ — автомобилаш хьахра йола советски Іилмах центр. Цун хоа кердача грузовой машиний выставка хьеллар бокхха лоархІам болаш гІулакх да. Укхаза ший машин яйтача заводо баьча баьхах шей тайпара отчет ду. Тахалара экспонат е конвейер тІа йоаких е цу гІулакха кийчъеш я.

Выставка хьеал Запорожски заводе микроавтомобилаша. Царех дуаццале ала дезаргда уж машинаш хьальча керттерча моделах.

Дукха ха йоацаш санна хет хьалхара советски микролитражка мишта хиль еза лкаш газеташ тІеи журналаш тІеи къийса. «Автомобила деэала» бала ххьача бар дукккханешка. Нах метта а баьхкабацар конвейер тІара «Запорожец» яха машина араяьнна ца хана. Цхьаза сов дукха хьалехар цуагара, йоккхагІа йолча классех машинашкара санна хІана зап аьнна. Машина эксплуатационни качествашта раьза бар дукхагІбараш, бакъда, цун сибата раьза бацар нах. Юха а бола бе боладелар конструкторашт. Ниттта хьахилар «Запорожца» керда модель. Цун марка «ЗАЗ-966» я. Юха хьайир керда кузев. «Москвич-408» яхача машинал яйрчагІа яп керда «Запорожец».

ХІане а конвейер тІа лаьнаац керда «Запорожец», бакъда цун ларде керда модификацеш кьайл. Царех цаІ я—«ЗАЗ-969» веду ши йиъ чарх йола машина — юртбоахама вариант. Керттерча модела санна цун двигатель йиъ цилиндр йолаш а йиъ такт йолаш а ба. 27 говра низ ба цун, тІехьагІа кхы а лиэ болашагІ хургба мотор. Шофери пассажири воацаш 250 килограмм дозал йола мухь дІахьу цо. ХІаьта сахьата 70 километр ниж бу. 100 километр нийъ беш 9 литр бенаин доагаду. Машинах пассажираш лелабеча е пайда эца йиш я. Цу гІулакха юха лехка гІалаш ца дІакъайлача тента кІала.

«Запорожца» кхыйола вариант — «ЗАЗ-970» яха нийІ йола цельнометаллически фургон.

Малолитражни автомобилий Московски завода хьахьокх «Москвич-408» яха машина ларде а лаьна хьаль «Москвич-433» яха фургон. ЧІоагІагІа йола резина «тІайийхай» машина, хІаьта цо дІахьу 400 килограмм мухь.

Массехк модель ейтай Горьковски автозаводо а. Укхаза я керда грузовик «ГАЗ-53ф», маьах дІакхухьа фургон, кхьмраш. Горьковски машинашта юкъе белгаьа я «ГАЗ-52». Дукха керда хІамаш юкъедихьад уж хьаеча.

Хетаргахьа эгтара чІоагІагІа цеппоккхаш я белорусски заводий машинаш. Цу гиганташа шоай сий лаькхад СССР-е а доазол дехьарча а дукххача стройкашка. Хьахьокхаш я кердача маркаех йолча машиний бІарча сери «МАЗ», «БЕЛЗ», Дика машин я «МАЗ-504». Конструкторашна уйла яьй водитела а. Гаьна наькъах водачоа салаІа меттиг яьй кабина тІехьашка, эшаш хуле менгий оттабе а йиш я-цига. 22 тонн дозал дола прицеп лелаергья машина. ХІаьта сахьата 75 километрага кхоачаш никъ а бергба цо.

«БЕЛАЗИЙ» Іезале — беза мухь дІа-юха яхахьара нехка чемпиона керда моделаш тІаккийттай. 45 а 65 а тонн мухь дІакхухьа машинаш хьальй белорусски конструкторашна. Цу йоккхача гигантте чена кІала гІолла чаккхъаргья «Волга» санна йола машина. ХІаьта оаха дехарах из операци йир «Запорожец» яхача машина.

Дмитрий САСОРОВ,
АПН корреспондент.

Ер «Запорожец» чаккхъаргья мелла а чІоагІа хотта болча нахьъах. Укхан йиъа чарх ведуще я. Юрта боахама лаьрхІа хьаль я из.

А. Невинина сурт.

АПН.

Моцал хилара бехке малав?

Укх деношка Ассошийтед Пресс яхача американски агентства араьккхаб чІоаггІа тІаь айеш оттабаь ший Чикагорча корреспондента хоам.

Іилмахоша экономисташа хьалхехьа а хьахойт. Йоах цу хоама тІа, бІаьш миллионаш е кхьметтез миллиардаш бола нах чулнапарбола дерригдунен моцал гаргакхоачаш латтилга. «Из историе чуль эгтара йоккхагІа йола катастрофа хургья». — аьлар Американски химически обществе собраье Буффало яхача города университета вицепрезидента доктора Реймонд Юэлла. «Ниттта йола моцал Азе, Африке, Къулбехьеи Америке кхоатакьеш итт шу тІакхоачаш е цул тІехьагІа хилашна лкийоацаш хеталу. Цьана тІатехар ю. хІана аьлча хьахуллаш болча яхачал тІехбеб нах».

Доктора Юэлла йоах: дикь-дале, промышленни детІадаьххача чехкаша кхы ма гоеш «моцал йолча» махкашта цар юрта боахамь химизаци ара йоакъостал де деза; шоллагІа-дале, моцал йолча районашка кІеззагІа берааш дергдола гІулакхаш чехкка ю деза...

Цунца кувзадения кхетам бола хаттар доагІа: йолаш йий-теш Юэлла цун дукххача коллегашен юкъа «континентальни моцал», цар юпачох Азе Къулба-Малхбоалечна а Юхерча Малхбоаленна а, Африкана а Латински Американа а йода бакъонца йода катастрофа?

Беба а беб нах «моцалга континентайкарча» дукхагІа долча махкашка хьахулаш болча яхачал тІех. Цул сеогІа царех дукха а дукхагІа долча махкашка, чІоаггІа дукха берааш дине хиларах баха нах цхьа беб.

Масала, сентябрь бутт болабеннача юкхье ООН общественни информаце департаменто араьккхар дунен тІа бахача наьха дукхалах йола справка. 1962 шу ахьиега кхоачаш 3 миллиард 150 миллион саг ва дунен тІа хІара шера царна 2,1 процент тІа а кхеташ. Справка тІа белгалдаьккхар, «абсолютни цифрех эгтара дукхагІа нах Азе Малхбоален лаьгъ тІа тІакхетар, цига 1958 шера хинначул 1962 шера 73 миллион саг дукхагІа хилар». Ниттта чІоагІа беб Централни Америке баха нах а, цунца Карибски форда бассейн а йолаш.

Ба а ба цу районашка беззаш хІама ца дуьш бІаьш миллионаш нах, хІаьта бІаьш эзараш хІара шера моцал а беа.

Лоацца аьлча, доктор Юэлл кхераш хилар ший дахьаш кІал боьнца кІийле йолаш да. ХІаьта гуманни дог-уйла йолаш ю яьча предложенех аьлча, уж буржуазни доаэ йолча кхетама напини тІехаш а. ХІанзарча хьалашка уж предложенеш кхоачашъяр ёхача кеча тІилло латор мара кхы хІама хургдацар.

Моцал йолча лергачо махкашка хІана вац аьнна ахархо практически аьлча лаьттах ваьккха ва, из дукха хІал отташча хьалашка нийслакгара лаьтта арендах мІазаза варгвоацаш ю. ХІаьта ахархочоа нах боацаш химикаташ дІанехьа дуна лаьтта дала деза. Цул сеогІа, цун культурни детІалара хІанзарча боаэшта дилача (цу районашка баха нах берригаш хІана бан аьнна дегІза ба) цу химикатех ахархочоа пайда эцалой тамаш а. Цунга яц къахьегама хІамара кечалаш. Цеп дахчан пулх — уж я-кх цун леригта арсенал.

ХІаьта кхы цхьадола хІамаш а ашаргдь доктор Юэлл! Масала, уж [illegible] цаш дола хІана а ю. Шоаш кІезига детІадаьххача мехкий экономика Іоделлача хІара долларах е стерлингай фунтах хІама ца эцаш цаІи ахи дукхагІа пайда дІахьу монополистахна царара. Уж мехкаш доахаш неэквивалентни торговли кха кхы цхьакха тайша хІана а да. Уж [illegible] рий маьхаш лакху. хІаьта «моцала континентера» шоаш дІакхуьлача бедала мал долбу.

Нагахьа санна хІана дунен тІа цаІи ахи миллиард сеогІа саг внзалаца дац хІана моцаш вале, из за капиталистически строях хьахинна, капиталистически гІаьрах хьахинна хІана. Дукха за тьайна марксизма-ленинизма классикаша гучаьякха из истина тІа-тІа дукхагІа кхетаю моцал Іоптар бараша моаш, ю сатен ца боабеш беза йиш ца империализма капиталамь.

— Меца саг коммунисташ болча ваха, — ниттта йоахав кхо шу хьалха США президента ваьнача Кеннедис. Из найса белгахдь хІана за.

Цхьабакъда, укхаза капиталисташа ца вакъостала боагІа пун пропагандистам. Цудукхьа цар вха а хьарахьаккхай дунен тІа баха вах геометрически прогрессех (1, 2, 4, 8, 16...) боб. хІаьта малава оша вуаръа — арифметически прогрессех — 1, 2, 3, 4, 5, 6...) яхача английски моагІара Мальтуса псевдоІилма «открытие», из бытен объективни закон а да йоах цар.

Цу цифрай шин мугІарца дар а дуъаш. Мальтуса яьхал, шо бІаь шу даьнча (XX-гІа бІаь шу чакхдоалаш) дунен тІа баха нахи уж барахра оша среотхаши 256-зена 9 кхоачаш сама хургд. ТІаккха планета тІа бахача ахах 3,5 процент мара кхачаш продуктакча Іалашбаь хургбац.

Мараса хІама юха ца дуташ вохабь хийна из Мальтуса «теория» хьабаь а дьякха, неомальтузианаш гІеот нещбенна миллионаш бола нах парна тІалаттача балийна бехке капиталиям а йоацаш, кхачан продукташ хьабоаха кхоачамаш кІеоигъ хилар ю ахачох тешабе.

«Из, — йоах кІеикавтта ишь а дь воаш волча американски неомальтузианна У. Фогта, — водородни бомбал кхерамех а хила йиш йолаш а из». ХІаьта цун английски коллега хилал Гудворта гуччакьа хьахкхайкалу кхачан проблема къастаергІола цаІ мара йоаца средство водородни бомба а, яхаш. Ниттта йоах кхьача бІаьш болча шоаех тхо Іилмахой за ахача вэуверапа а.

Уж деррига а Іоэдайа хабараш хилар дукхала а дІахьехаал СССР, Англе, Франце, США, Бразиле, кхыча мехкий Іилмахоша даьча тохкамаша.

Масала, цу тохкамаша хьахьекхаь кхьметтез хІанз йолча техникаца дунен тІа аха мегаргдолча лаьттах 10 процентах мара пайда ца эцаш хиача а 63 миллиард сага вахара мел оша хьалаш хилар. ХІаьта наьазза энергех кхи беззагІа пайда эцара чоттах йиш хургья 1300 миллиард сага оша яхача баккха. Кхьметтез ю а доагу яи. Йолаш я кхы а атома чура энерги, из тІа-тІа дукхагІа караерзаю саго.

Масала, советски Іилмахочо В. С. Мошкова йоах, теоретически йиш йолаш да гектара тІара 10 эзар центнер кІа дакха — ешта аьлча Кубане эгтара дикагІа хьувкъачул 200-за дукхагІа. ХІаьта найна гургда, ше яхар бакъде цу Іилмахочун хьалда кІала кІийлеваш хилар.

В. С. Мошкова кулгалду Ленинградски агрофизически института светофизиологе лаборатореша. Искусственни (электрически) сердала хьалашка тайп-тайпара баьца лаьрий культураш хьадехеара опыташ цига ю массехк шу да.

Цу тайпарча хьалашка шера кагхаза томаташ хьалкхее йиш хул. Зіыргаш тІадаьнача хана дена 60 ги даьлча квадратни метр тІара 20 килограмм а йоадаш деррига а кхачачл цунца йиш йолаш хул уж. Гектара тІара лоархІаш хилча 2000 центнер хул царех. Ниттал хьуна уж 60 дийнахьа-бусеи. ХІаьта иеде — гектара тІара 60000 пунт гаргта.

В. С. Мошкова йоах, гаргарча хила дихача хьувкъийта ца Іеш, мера шийттаза хьувкъе а йиш хургья уж, хІаьта квадратни метр тІа 20 килограмм дьекха ца Іеш, 36 килограмм а йоаккхаргья. ТІаккха гектара тІара 250 эзар пунт томаташ аха йиш хургья, вейта аьлча производственни хьалашка дунен тІа эгтара дикагІа болча бахчеводаша йоадарея 10-за дукхагІа.

Уж деррига а хІана йоккха йоапача меттигашка еш йола лабораторий опыташ мара яц. Цул сеогІа производственни хьалашка кхеерел дикка дукхагІа хІана дІа а доза ниттта кхеечарга. Из къаьстта аьлча электроэнерге нах дакха хилар ю. Из ниттта дале а пар хьабоккх фаьлгамна дуккъе хеза доаца хьувкъаман тІехьа тІайоагІача хана ю йиш хилар. Укхаза гІулакх хатт энерги дикагІа хилараx.

«Моцала континентанкья» хургйолча катастрофах доза шайках яха я хуцам. Белгалдаккха деза укхаза буржуазни шайкавча дІаьа хІана хилар: цар болча кхоачабеш бола нах бен безам болаш бац. тІа-тІа чІоагІагІа а хьалаш е дукхьа буха уж моцала хьакарча бахьена — массе тайпарча колониализмана, капитализмана. Вахара логико ю цу тІа бут уж. Цунах капиталисташ кхера а кхер-

И. АРТЕМОВ,
ТАСС-а обозреватель.

БОККХАЧА ЛОАРХІАМЕ ГІУЛАКХ

Іаьржа тиша аьшк дІадалара ийс бетта план 100,1 процент кхоачашъяьй республика. Дика толамаш даьхад «Грознефтехимзаводы» яхача объединене предприятешка. Ийс бетта план объединене 105,3 процент кхоачашъяьй, планал сеогІа дІаеннай 317 тонн.

Тиша аьшк гулдеча чІоагІа лоархІаме долга а хоаш лелаху «Красный молот» завода коллективе. Цо гаьнна тІеххкоачашъяьй ийс бетта план. Ниттта толаме лелаху из гІулакх автотракторно-ремонтни заводо, кхыча предприятеша а.

Цхьабакъда, хІане а долаш да тиша аьшк гулдара а из пачхьалкхенна дІадалара а йоаггІаш йола терко ца еш, шоай планаш кхоачаш ца еш йола предприятеш. Ниттта планах доагІаш дола 616 тонн аьшк хьаденнадац «Грознефта» объединене. «Старогрознефта», «Октябрьнефта», «Малгобекнефта» мехкдаьтта управленешка хІаманна ца оша турбаш, кхыдола аьшк да. Бакъда, из хьагулде а дІалаха а саг вац.

Ла мегаргдоацаш да хІаманна пайдан йоацача оатхалашта, механизмашта актащ уттаелга тІехьадоахилга. Тишъеннача тракторашта, автомобилашта кхат а оттаяь тиша аьшк санна дІалулга тІехьадоах «Грознефта» объединене транспортни отдела начальника кое. Баранова, юртбоахама продукташ яхареи йоккхареи йолча министерствас, Ножай-Юрта райисполкомо.

Тиша аьшк гулдеча а из дІалуча а дьйнаре дакъа лоац республика дешархоша. 15 сентябре дееэ вайнига дІадоладеннад комсомольцашта, пионерашта, дешархошта юкъе аьшк гулдара дола месячник. Мишта чакхдоал из? Сентябрь бетта 15 дийнахьа дешархоша дІаденнад 650 тонн аьшк. Къаьстта дика къахьийгад 135 тонн аьшк гулдьча Заводской района дешархоша, задани 55 процент кхоачашъяьй Ленински районо, 51 процент Сунженски района дешархоша. ТІехьависачарех я Грозненча Старопромысловски, Наьсаран, Шаьла, Урус-Мартана районий школаш. Дешархоша шоашта еина задани кхоачашйоъя йоккха кхы тІа а 2000 тонн аьшк лургда республике. ХІаьта вай гораша Іахьаьнта йоккхий я. Масала, Заводской района № 3 йолча школа дешархоша оттаьча заданех 20 тонн аьшк гулде дезача 1 октябре кхачалехьа 40 тонн гулдаьд. Ниттта массане болх бойл гІулакх дика хургда.

Предприятей, организацей, боахамий партийни организацей, кулгалхой сийлен декхар да тиша аьшк гулдара йоаза йоакхо яр а из дІайалара-задани кхоачашъярах деррига дар а.

С. АРСАМАКОВ,
Ростглавторчермета Нохч-ГІалгІай управлене лерттера инженер.

«СЕРДАЛО»
3-гІа агІ., 13 октябрь 1964 шу.

ТЕАТРАЛЬНИ СЕЗОН ХЬАЙИЙЛАЙ

Мехка городашка акхин гастролеш яьчуя тIехьагIа 1964—1965 шерарча сезонах болх бе доладеннад вай республиканске драматически театраш — М. Ю. Лермонтова цIерах дола эрсий театри Советски Союзан Турпала Нурадилов Ханпашин цIерах дола нохч-гIалгIай театри.

Шинна а театра кердача сезонах бергболча баьха дарде хургьи вай таханарча заман гIулакхаш дувца произведенеш.

Шин сезон М. Мусаева язъяьча «Цьан юрта» яхача пьесаца дIайолайир нохч-гIалгIай театро.

М. Ю. Лермонтова 150 шу дузача деношка цун «Бэла» хургья.

Эрсий театро эгтара хьалха хьахьекхар «Совесть» яха А. Павловай повестах йола пьеса. Из оттаергья театра артисташа Октябрь цIей доллаш а.

М. Ю. Лермонтова юбилей долаш театро оттаю цун «Маскарад» яха драма. Репертуарица я «Мьлла тIара Iатташ» яха А. Митрофанова комеди, А. Арбузова «Иркутски истори», кхьяраш.

Коммунистически общества кердасаг хьахилара республикан кхьахегамхошта культурин сакоIам бара тIабераабаь бергба вай театраша кертерча дакъа шоай болх.

СУРТА ТIА: «Совесть» яхача спектаклан сцена. Мартынов — И. И. Танин (аьрхьара), Янинов — РСФСР заслуженни артист Б. К. Казанский. Н. Кобиашвиле сурт.

СУРТА ТIА: «Цьан юрта» яхача спектаклан сцена. РСФСР заслуженни артист Я. М. Зубайраеви артистна Х. Г. Мутагаеваи. Н. Кобиашвиле сурт.

ДИКА ХЬОКХАМ — МАССАНЕНА

ЧIоагIа кийчлуш ба вай республикерча библиотекай болхлой Октябра 45 шу дузача деига. Укх деношка геттара чIоагIа дьржай «ТIехдика болх бу библиотека» аьнна цIи яккхара ях. Нохч-ГIалгIайчен, еррига пачхьалкхен, профсоюзни, технически, школьни библиотекаш из сий дола цIи яккха къовсам лоаттабеш я. Яхьа керттера хьокхам ба марксизма-ленинизма классикий произведенешта пропаганда яр, производстве хьалха даттарий опыт дIайоаржаяр, колхозхошен совхозий болхлошен тIайийна социалистически декхараш кхачашдара гIо дар.

Тахан вай республикерча Сунженски, Шелковской, Шаьла районни библиотекай болхлой сийлеица кьахьегаш ба книжка хIара дезаде кхачийтара.

Бокъонца йоаь библиотекай методически цкъ хинвай Сунженски районни библиотеках (заведующи нов. З. В. Фараджева) 22800 экземпляр книжка долча библиотеко 2400 сага гIулахх ду. Района территорера 4011 дезал ба книжкаш йидеш. Дукха за я укхаза дешарана книжкаш шоаш харжа а хоржаш цIагIа деша, ихуш.

Дика, сакъердане вIалгIехьъкъхкай библиотеке гойтара агитаци. Долаш да тайп-тайпара лозунгаш, плакаташ, стендаш. Масала, йолаш я «Хиннех мерра ник», «Дерригa хьона, советски саг», «Фу декхараш кхоачашдара къовсам лоаттабу Сунженски производственни управление кьахьегамхоша 1964-ча шера» яхараш, иштта яхь дуккхараш.

Сунженски районни библиотека кьахьегамхошта коммунистически кхетам балара йола партиона идеологически отдели тешнамера новкъост я. Цхаддаш къовсам лоаттабу цо дьнах тешаракица, йолаш я атеиста уголок. Дьлое деш дола зуламера гIулакхаш дувцаш цIи хезача деятелий, ядархой уйлаш, дешаш тIадолаш дика стендаш я цига. ЧIоагIа сакъердам болаш я библиотека боахлона кийчдаь кицаши шьу буаргаш гуддаь уголок. Каст-каста хул библиотеке сакъердамерча книжках йола конференци. Лакхе нед дийцача гIулакхаша кьахьегамхошта бокхха безам болийт сенекаш деша, библиотеке аха, кьахьегамхой вIалгIехьдаал культурно салаIа.

Района центре бахача ваха дика гIулакх дарал сенгIа дохкха новкъостал ду Сунженски районни библиотеко юртахкарча библиотекашта: хий хал-ханнакьа юртарча библиотекай заведующешна дьархIа семинараш я, керда библиотекарш [illegible].

Юртарча библиотекай дикагIа йола балха опыт районни кепа йоажо, семинарашка, совещанешка юц. Района массайолча библиотекай болхлошта дIалйзай Ассиновски, Нестеровски станицай библиотекай балха опыт. Шоаш болх дика а беш тIехьаьоасача библиотекашта доккха новкъостал ду Сунженски районни библиотека болхлоша. Сийлеица лелаш цар «ТIехдика болх бу библиотека» аьнна шоаш то ерна цIи.

Масала, сийлеица лелаш из цIи Грозненски района Первомайски, Старо-Атагински, Ищерски, Бахоаченски, иштта вай республика кхыйолча районий юртарча библиотекашна.

Сенца ерташ ба юртарча библиотекай болх? Вахарна вIехха буцам лоаттабарца, производствана гIо дарца, хьалха даттарий опыт дIа-юха йоаржаярца, дIалхача заман тIехьадисаращца лира къовсам лоаттабарца, иштта кхы а.

Нагахьа санна вай масал довлаеде хьежа хьалдарьа вай Аргуна юртара библиотека (заведующи нов. А. Сырых). Бокъонца къовсам лоаттабе йиш йолаш а из «ТIехдика болх бу библиотека» аьнна цIи лелаеча Сунжерча районни библиотекашца. Ши эзар сонгIа саг ва укхаза книжкаш дешаш. ХIаназе а 37794 книжка дийнад цу библиотекера книжкаш дешарашка. Цига а хьаьаре къахьега совет. Библиотеке беш болча бертигача балхах доккха дакъа лоац цо. Иштта сага вакъе дIахьожадаьд кхачащие деза дешарашка.

Совет чIоагIъьнй поселкоан Совето. Цунна керте хатт хьехархо нов. В. Х. Полещук.

Аргунерча библиотека эгтара дикагIа дола гIулакх да дIа-юха лела библиотечан хIаар. Укх цига цхьайтта я. Цу гIулакхо вIалгIехьдоалийт общественни библиотекарашта посалка гьална бахача бахархошка книжкаш дIакхачийта.

Дика болх беча библиотекашкара хьокхам а оцаш къахьега деза вай республикерча болх лелара ялабоча библиотекашна. Книжкаш — хIара дезалга кхачийтар да таханарча вахаре дикаа даргдоаца гIулакх да.

Т. ГРЕЧУШКИНА,
А. П. Чехова цIерахча библиотека методически отдела заведующий.

КЪОНАЧАР АНСАМБЛЬ

Укх шера сентябрь бетта шкиму дизар Нохч-ГIалгIай пионерий Дворене дешархой ялсе халхарен ансамбль вIашагIъелла. Цу ансамбле дакъа лоаташ хора, халхара, оркестра группашка ва кхо бIаь саг. Ансамбле репертуарана да СССР а Кавказа а халкьий бIаь иллиа халхари.

Ше хьахиначча хана деза самодеятельни артисташа ши бIаь совгIа концерт оттадаьл Нохч-ГIалгIайчен Кьилбаседа-ХIирийчен школашкен пионерий цIеношкен. Цо каст-каста выступленеш ю Назрань, Урус-Мартана, Шалиа школашка. ЛадувгIараша чIоагIа лоархIаш я республиканске культпросветучилища дешархочо Кагиров Доккас кхалкле лелаеча къана группа выступленеш. Цун программаца да нохчий, гIалгIай, хIирий, азербайджаний иллеши халхараши. Цу группаце ба дукхача къамех леттача Кавказе вахалаш бола дешархой, царца хIира Турчанов Таймураз, гIалгIа Хатигульгова Милана, лакец Ибрагимов Ширвани.

Ансамбла кхъе дакъа лоацарех дукхаха бараш школий художественни коллективашта керте латташ ба. Масала, 10-ча классе деша аргIача Сиимшикова Раис хьалхле лелаю шоай № 14 йолча юкъерча школа хорана, шоллагIча школа 9-ча классе деша аргIача Данкина Наташа — школьни хорана.

К. ВИННИК.

БЕЗАМЕ САЙРЕ

Дукха ха йоаппаш Орджоникидзевски культура ЦIагIа Сунженски партнома а «Знание» яхача обществе а цхьана йоаттарийн хонийн сайре.

Бахархошта хьалашка къамаьл дир Сунженски партнома секретара заместителя нов. И. З. Довенко, райсполкома председателя нов. С. Х. Шиева, прокурора помощника нов. И. П. Макаренко, райбольница доре нов. Бретова, кхыбараш.

Тайп-тайпарча дешаех аьнца къаммьлаш дар цар дьараш: США хургдолча хоржамех, коммунальни квартиран хьалйара боькъенех, дукха истий ахурдачарецарча къовсамех, иштта кхы дукха дараш. Юртахошта бокхьача пайдане а безаме а йолаш чаккхьылар из сайре.

В. ГОРБАТЕНКО.

Токио, олимпиаде

Токиорча Кьаман стадионе торжественни хьесане хьадийлар исторе чухь иттара доккхагIа дола XVIII Олимпийски ловзараш.

Сурта тIа: японски студента Иосинори Сакаи хьалсегар олимпийски бокхьачь када чура цIи.

ЮПИ—ТАСС сурт.

(Хьалйица фототелеграфаца).

Шоана хIанз хоьш дий Советски атлета Вахонин Алексея баьккхача боккхача толамца 11-ча октябре Олимпиада чаккхьлар. «Нежданная» яхача шахта турпалхочо яьккхар олимпийски хьалхара доши медаль. Тахана кхы а массехк доши медала шоай дий «корабльо». Немецки спортсменка Ингрид Энгель — Кремера лаакхела хи чу кхувсалуш Риме хиннача Олимпийски ловзарашка доши ши медаль яьккхар. хIаьта Токио а котъьылар из. Вай къоначa спортсменашка Федосова Димарася Анохина Еленаси [illegible] кховчашйир хьалхара упражненеш, баькда цул тIехьагIа кIеззига талхар цар гIулакх. Цу шинне 5-гIеи 6-гIеи моттигаш яьхар.

* * *

Канадски баскетболисташа шоай хьалхари официальни матч ловзайир СССР команда. Вай игрокаш счет 87:52 а йолаш котбаьлар.

ШОЛЛАГIА ДИ

Тахапара кIиранди Токио малх хьежаш а лькки санна дIайха а дар. Цудукъе иштта дукха нах гулбеннаб японски столице стадионашка. Тахан олимпийцаши спорта цхьайтта тайпара йоли кхьеш лелайир.

КЕМАШ ФИНАЛЕ ДОЛХ

Малхо дошув санна къоагадьча искусственни канала еррига трасса бIаргаша чулоацалургьаш. Ткъаьи вор хI мехкарча академически гребле мастерий къовсамта хьеж нах стартера.

Такха дукхьала кхьалха маттиш мара хила йиш яцар. Дукхьала котваьнар мара хIара го массаь бокхх финале кхочаргаш. ТIехьабисараште чIоагIа хала да финале кхача.

Укх шера массаь а денал долаш къовсам болабора эгтара дикагIбола гребнаш болча аьъ москвичо — В. Есеева (Загребной), А. Ткачука, В. Кузьмина, В. Курдченкое. Шоаьна рулевой А. Лугина а долаш. ХIанз цар нема шоашца къуьсарел чекхе хьалха дьанхад. Царна чIоагIа тIехьабаьнача французски гребцашта магаизар вай спортсменашта тIехьакхе, финица шоллагIа мара тIаккхачанзар уж.

КхоалагIа моттиг Польша гребцашна, 4-гIа яр — Финляндe, 5-гIа яр — Дание льцар.

КОМАДЗАВЕРА ХЬАЛХАРА МАТЧ

Ерриге а 40 минут мара эшанзар СССР-а волейболистий сборни команда счет 3:0 а йолаш Румыние команда эшае. Цу матчаца хьайийлар Комадзаверча спортивни комплексе зале дIайолаьь Олимпиада волейбольни турнир.

Сакъьат даьлча площадка тIа йоал Японен США-я командаш. Дунен чемпионкаш котбаьлар счет 3:0 йолаш.

Кхалнаьха волейбольни турнире дакъа лоацаш я Польшан Къилбехьен Корейн командаш а.

КУЛГАХЙОАЛЛОРГ «ТЕССАЙ»

Олимпийски ринге 89 мехкарча боксераша кулгахйоаллорг «кхессор». Боксах йолча цхьанна а турниро иштта дукха доакъошхой гулбаьбац.

Кубинец Ф. Эспинос котваьча чIоагIа тIоераш тох японцаша. Вай эгтара дейгагIа дегI долча боксераша Рима чемпионаца О. Григорьевца летар венгр Д. Терек. Григорьев котваьлар. Григорьев финале ваьнна. Итальянца Ф. Дзурлоньа къовса дезаш вя из хIанз.

* * *

Советски команда олимпийски рекордий счет хьайийлар Бабанина Светланас. Хий доацача Тешхенторча йоIа брассех 200 метр нек дир 2 минутаи 48,3 секундаи.

Вай шоллагIа брассистка Г. Прозуменщикова а финале ера 4-гIа результат а йолаш 2 минутаи 49 секундаи.

Советски нек дераш Ю. Суйков, В. Семчинков, В. Шувалов старте баьхар 67 спортсмено дакъа лоацаш хиннача 100 метр шоай лоIаме нек деча. Дукхьал Шувалов мара 4-гIа финале кхачанзар. Цул 2 секунд гаргга хьалхаваьлар американец Гарри Нэлли. (Из керда олимпийски рекорд я).

Хицарча полох цхьайттлагIча октябре Австрале командана вIашагIкхийтар СССР-а сборни команда, 6:0 йолаш кот а яьлар.

Редактора зам. А. А. МЯКИЕВ.

ДРЕЗДЕНЕИ ВАРНЕМЮНДЕИ ХИННА МИТИНГАШ

ДРЕЗДЕН, 10 октябрь. (ТАСС). Селхан делкъал тIехьагIа Дрездене баха дукха эоараш нах гул а бенна германо-советски доттагIалла хетаь бокхха митинг хилар.

Митинге къамаьл дир КПСС ЦК Президиума члена, КПСС ЦК секретара Л. И. Брежнева. Республика 15 шу дизар деддеш беча ГДР-а къахьегамхошна советски халкьагара дIайха, цIена ловрашал делар цо. Германе Социалистически едини парте хьалхленца шерра социализм хьалъяра программа толаме кхоачашъеш латтилга белгал а даьккха, Германе исторе чухь хьалхарча болхлой-ахархой пачхьалкхенна карагIдаьнараш дийцар цо.

СССР-ни ГДР-ни юкъе доттагIал долаш, вIашагIо-новкъостал деш, гIулакхаш лелаьдеш дахара укх шера июнь бетта оттадаьча Договора боккха лоархIам белгал а баьккха Л. И. Брежнева аьлар: Вай доттагIал дагалаттараш цаIаш хиларца, машара, социализма, коммунизма тIехьа лоаттабеча къовсама уйлаш цхьатарра хиларца хьахиппа да. Вай дагалаттараша дIа ма деххара да вай доттагIал. Вай юкъара гаьз я из, хIаьта вай массаь а цун йоакхо ёш а из чIоагIдеш а хургда.

Советски Союз аьлар Л. И. Брежнева ший къамаьл чакхдоалаш, Германски Демократически Республикаца цхьана хургья дика денача а во денача а хана. ДIахо а сага дукхьа, цун вахар тоадар дукхьа, цIаккха хертбоаца марксизма-ленинизма хьехам котбаккхар дукхьа кхоачашдергда керда доккхий гIулакхаш.

Л. И. Брежнев къамаьл даь ваьлча гулбеннараша дIаьхдаь чIоагIа тIовраш детт. «Дахалда советско-германски доттагIал» «Дахкъала хийла Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитет», «Фройндшафт!» — «ДоттагIал!» яхаш цIогIарч детт.

Цул тIехьагIа микрофона тIа хьагIавоагIа СЕПГ ЦК хьалхара секретарь, ГДР Пачхьалкхен совета председатель В. Ульбрихт. СССР-ни ГДР-ни доттагIал долаш, вIаши гIо-новкъостал деши гIулакхаш лелаьдени дахара Договора исторически лоархIам белгалбоакхх цо. Машар IалашбаьIи ГДР доазон кхерамазе лораьи Iац из договор. Вай дерригa халкъ дегIадара новкъостал ду цо, йоах В. Ульбрихта. Цунца цхьана договоро хьаьхьекх советски халкъ, Советски правительство вай республика къахьегамхоех тешам беина хилар.

Вай доттагIал, дIахо дувц оратора, машара тIехьеш цIендаь гера дIадаккхара тIехьеш лоаттабеча къовсам тIара хьадена Iац. Машара гIулакхаш лелаьдеш доттагIал долаши деррига халкьаша дахара йола уйлаш а цхьатарра я вай.

ДIахо В. Ульбрихта укх дIадахача 15 шера ГДР даьхача толамех дувц, хIаьта 1970 шерага кхаччалца халкъа боахам дегIабоалабара оттаь перспективни планах де дезараш белгалдоах.

В. Ульбрихт къамаьл даь ваьлча из а хестаду доаргдоаца германо-советски доттагIал «Майрра, новкъостий гIа баккха» яха революционни илли даккхарца йистейоал митинг. Цо хьалхьекхар машари социализми баьлаца советски халкьацара доттагIал чIоагIдалара ГДР-а къахьегамхой тIехьа хилар.

ВАРНЕМЮНДЕ, 10 октябрь. ТАСС-а корреспондента В. Черняевa хоам бу:

Селхан Варнемюнде кхаьчай Германски Демократически Республика 15 шу дизар деза чеча ГДР-е йолча советски партийно-правительственни делегаце члений группа. Группана юкъе ва КПСС ЦК Президиума члена кандидат, Белорусе Компарте ЦК хьалхара секретарь К. Т. Мазуров, Латве Компарте ЦК хьалхара секретарь А. Я. Пельше, КПСС ЦК член, Украина Компарте ЦК секретарь, Украински ССР Министрий Совета председателя заместитель И. С. Грушецкий, КПСС Кемеровски промышленни обкома секретарь З. В. Кузьмина. Советски хьаьнашца ва СЕПГ ЦК политбюро членалла кандидат Герхард Грюнеберг.

«Варнов-верфт» яхача кемаш деча предприяте коллектива митинге дакъа лаьцар хьаьнаша.

Советски делегаце цIерах Германски Демократически Республика 15 шу дизарца гулбеннараш дакъхала бийцар К. Т. Мазурова.

Предприяте коллективана нов. Мазурова Владимир Ильич Ленина бюст, «Ленин» яхача атомохода модель, Минска болхлоша яь радиола елар.

ГОЛДУОТЕРА ЕТТА ГОЛА

НЬЮ-ЙОРК, 10 октябрь. ТАСС-а корреспондента Л. Величански хоам бу: ХIанз эгтара чIоагIагIа йикъьенна йолча США харжара компанена дIадаха кIира голдуотеровски лагера хоржамашта хьалхара стратега кхыча бесса ерзаярца белгалъьлар. Цу ханналца сенатор Голдуотер США президентала хорже ядерни тIом хилара кхерам боацилга харжархошта дIахайта гIерташ дар. Из дора умеренни харжархой — республиканцаш голдуотергахьа бахар дукхьа. ХIанз из гIулакх дитад. Голдуотера иштабо кепа техай хьалха хиннача оборона министра Макнамара, инарала Туайнинга, адмирала Радфорда, превентивни тIом хилара тIехьа белча кхычар а доклад, цу тIа цар хьаллоаш, США президентага хьатта доацаш НАТО инарлашта шоай белаш болча пайда оца ядерни гера дIалала йиза яха Голдуотера дагалаттар. ТIехьарча хана ше деча къамаьлашка «коммунизмаца кIаьда политика лелаю» яхаш, хIаьта социалистически мехкашца «машаре гIулакхаш лелаьдеш дахара кхераме ховзар да», яхаш белгалдоах Голдуотера. Вице-президентала харжара волча республикански кандидата Миллера вон цIаькха а Кубана чухаьха кубински эмигранташ герзашца кийчбар, хIаьта Шаьна ТIехьИйттача Штаташа «кубински эмигрантски правительства» йолга баькдар а.

Республикански кандидатий хоржамашта хьалхара пропаганда курс мхийнсача хана хардахьча новкъа яар бахьанце Голдуотера советникех цаI — Уильям Сьюард отставке вахаь. Голдуотера укх тIехьарча хана лелаьер тайп-тайпара дувц укхаза. Цхьаболчарна хет, хIаьта хоржамаш хила а шаьра-кх тIа аьнна голдуотеровски лагера из лелаьдеш сапна. Бокъарна хет котвалара дIха дег ца хилараш тIейшача. Голдуотера ультра аьрдехьарча организацей кандидата санна тIехьхьара лов ле лаьрхIалга, хоржамаш чаккхьыначул тIехьагIа цар хидер вихар дукхьа.

Уж шаккьа а цаI шоллагIчоа дукхаьл доацаш санна хет чхона а.

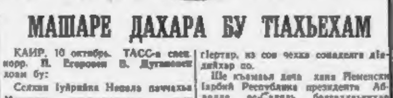

МАШАРЕ ДАХАРА БУ ТIАХЬЕХАМ

КАИР, 10 октябрь. ТАСС-а спец. корр. П. Егоровни В. Дутаевни хоам бу:

Селхан Iуйрийна Нехала пачхьалкха Малакара председателал а деш хьойийлар тIема блокашта юкъе доацача мехкий пачхьалкхенаштен правительстваштен керте даттарий конференце 8-гIа пленарни заседани. Iуйрийнарча заседание къамаьл дир 7 ораторо.

Эгтара хьалхагIа дош делар трибуна тIа гучаваьнча кIаьхдаь тIовраш а детташ тIаьйцача Кипра Республика президента архиепископа Макариоса. Кипра президента аьнча къамаьлах аьй мегаргдоаш дар из машарога, керда дувен тIом на хиийтар дукхьа лоаттабеча къовсамга беш бола тIахьехам ба, аьнна. «Тха мохк дукхьала ба, — аьлар Макариоса, — кьаний машаран кхераиссенех кхерам тIалоаттабеш йолча тIема базашта. Кипр кIоаргга тешаш а бокъонна нийсхоин барт-цхьоагIони принципий ларда тIа дунен халкъаш машаре дахаргдолаши бартхьоагIо йолаши хургхиларах».

Макариоса харцахьа лаьрхIар кхы мехкаш Кипра гIулакхашта юкъе гIертар, из сов чехка совадента дIадийхар цо.

Ше къамаьл деча хана Йеменски Iарбий Республика президента Абдалла ас-Салаль белгалдаьккхар ший мохк блокашта юкъе на бахара политикана тIехьа латташ хилар.

Президента хьаьлар, империализмaкa, расови сегрегацеа дукъала, цIендаь гера дIадаккхара тIехьа лоаттабеча къовсаме деррига мехкашца чIоагIа овгIув лаца Йемена правительство кийча хилар. ТIема блокашта юкъе на хиларо, аьлар президента, йоккхий торонаш кьелла мехкашта юкъе барт-цхьоагIон гIулакхаш лелаьдара, из чIоагIа лоархIаме да тайп-тайпарча мехкий халкъашта юкъе машар лоаттабарен цар вIаши юкъера гIулакхаш дикагIа кхетдаран.

Цул тIехьагIа Дагомея президента Суру-Миган Апити, Мавритане Республика президента Моктар Ульд Дадда, Сенегала делегацена керте латтача кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Дуду Тиама. хIаьта иштта наблюдателаш болаш конференце баьхача Аргентинан Боливен векалаша а.

Цу тIехь Iуйрийнара заседани чаккхьлар.

Мадридски маневраш

БОНН, 10 октябрь. (ТАСС). НАТО-са франкистски Испанен тIема гIулакхаш лелаьдеца дегIадоагIалга хьалъюкха гIерташ «Зюддойче цайтунг» яхача малхбузенгермански газето яду форда десант Испане атлантически побережье боссаек хургйолча бокхача маневрех. Уж маневраш ен ВIашагIкхийттача Штатий форда базашкара США форда пехота 23 эзар салтеи эасарн транспортни кемашка цига дIанугаргва.

Массехк шера американски армей соединенешца цхьана хи тIа, фепа форда тIа испански армеца дакъа лоацаш ба французски, итальянски, английски, португальски, голландски НАТО бIу. Цудукъа «яхаш хулел» Испани «Зюддойче цайтунг» белгал мадаккхара, НАТО рамкашка де дезар деш хургья.

УКХ 50 ШЕРА ЦА ХИННАЧА ТАЙПАРА

ЛОНДОН, 10 октябрь. (ТАСС). Хоржамашта хьалхарча митинге Бирмингеме Англе премьер-министра Дуглас-Хьюма даь къамаьл хьахиза йиш йолаш дацар: дуккхача наха цIогIарч детташ лоаш раьза боацилга хьахайтар.

Сарахдийнахьа Бирмингеме хиннача митинг укх тIеххьарча 50 шера ца хиннача тайпара чIоагIа кхоххгенна яр. Цига иттт эзар гаргга саг мара вацар, хоам бу Пресс Ассошиэйтид агентства корреспондента. премьер-министрагахьа хьалхара массехк ряда мара яцар. хIаьта вожаш ше мел вар раьза боацаш бар.

Селха чIоагIа гIар латтане а бIарчча сахьата гаргга къамаьл дир премьер-министра, Англи ший карадерие гера долаш тиша еза йоахар Дуглас-Хьюма.

Гулбеннараша футболах [illegible] ма санна гIараш йора, яхаш хадув корреспондента.

«ТЕРЕК» — «ДИНАМО» — 2:0

Дадахача кIиранданйнахьа РСФСР IV зоне хьалхара моттиг яккхарах долча тIеххьарча ловзаре вIашагIкхийтар Грозненски «Терекен» Бакуйча «Динамон» футбольни командаш. Счет 1:0 а йолаш «Терекагахьа» сенне йолаш чакхьълар хьалхара тайм.

ШоллагIча тайма бургац чутоха йиш йолча массехк моттигах пайда эцанзар фусам-даьнна. Штрафной хьокхальча 11 метре гол чутоха магаизар спорта мастера Х. Данилова а. ШоллагIа тайм чаккхьыла массехк минут йисача хана шоллагIа бургац чутехар дика ловзаш хиннача А. Жерденов. Вай команде цул совгIа дика лайяр В. Баюшников, Косов, Ю. Шкедия, Ю. Солнцев.

34 матче 44 очко яьккхай «Терека» футболисташа.

ЮРТА ХЬОАШАЛГIА

Дукха ха йоаццаш Урус-Мартана района Ачхой-Мартана культура ЦIагIа выступленеш йир Сибарегlара баьккхача артисташа. Цига гулбеннабар «Лермонтовскийн» «Новосельскийн» совхозий къахьегамхой. Йоккха а тайп-тайпара а яр артистий программа. Гулбеннарашта чIоагIа дезаделар ловзаш волча бореца низ болча саго Лившин Борисси къонача атлета Орленок Виталеи дьараш.

Нах цецбоалаш номер яр Орленок Витале наха гойтар. Цкъаза пIелгаца ши пунт хулаш йола герака хьал а ийна, цийна хьаь тIа оттайора цо. ХIаьта иштта кхыйола нах цецбоалхаш номераш а йир.

Цул тIехьагIа шинна а бореца хIаране ши пунт хулаш йола герака тIIирт а хьоарчаеш пхеаьа-пхеаьа пергашца хьалъайир. ТIаккха юкъерча пIелгаца хьал а айеш мерий дукъа тIа оттайир цар шоашта уж геракаш. Борецаша гулбеннача наха юххера хьекхар «Нанайски къовсам», «БоргIалий дов» яха а кхыйола а номераш.

Шоашта сакъердам баьла хьоашашта чIоагIа раьза а бар бераш а аьлар къахьегамхоша.

А. ВОЛОВЩИКОВ.

ЛадувгIа

Радио: 6.30 — Юрта доахама болхлошта передача (эрсий меттала); 6.45 — эрсий ишараш; 7.10 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор; 8.15 — «Сердало» газета рагIонаш тIара; 8.25 — украински иллеш; 8.45 — «Къона тIехье» яха передача (эрсий меттала); 16.05 — концерт; 16.30 — Керда ловнаш (гIалгIай меттала); 16.45 — «Къонал» яха передача (гIалгIай меттала); 17.00 — Кьилбаседа Кавказа экономически вахар яха радиогазета; 17.30 — Керда ховнаш (эрсий меттала); 17.45 — «Къона барий овзаш» яха передача (нохчий меттала); 18.20 — керда довнаш (нохчий меттала); 18.35 — Концерт;

УКВ 9.00 Андронникова «Доадаь записканш» яха дувцар; 9.45 — Бартока фортопьянни оркестрах дола концерт; 10.15 — «Почтовни ящикаца хиння тамаше хIама» яха берашта йола радиопостановка; 10.40 — Шумана «Берий сценаш»; 11.00 — Федина «Костер» яха романа тIара дакъа.

Хьажа

Телевидени: 12.00 — «Пэзухина аллар» яха фильм спектакль; 18.20 — Передачай программа; 18.25 — телевизионни кердадараш (нохчий меттала); 18.35 — тха объектив ялат чудерзадеча — репортаж (нохчий меттала); 18.50 — Никъ дика хилба хьа, повторий совет; 19.20 — лаьтта саг хьа мишта хиннад — беседа; 19.35 — «Широкие горизонты» яха киноочерк; 19.45 — Английски меттала урок; 20.15 — юрта боахама фильм; 20.25 — Концерт; 20.55 — Телевизионни кердадараш (эрсий меттала); 21.10 — «Донкхийн кагийн» яха художественни фильм (телезрителий заказех).

Город Грозне, Лермонтова улицагIа, № 73 йолча цIагIа яхача Забинa Людмила Федоровнас суде деннад Грозненски района Мичурина юрта, Ленина улицагIа, № 33 йолча цIагIа вахача Забин Григорий Марковичагара ше хьаьлярах дола дош.

Дош дувцаргда Грозненерча Ленински района халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Цхьа фронтовиший улица, 18. Телефонаш: редактора зам. — 2-27-81; бехктоххача секретара — 2-45-49; промышленности, партийни, письмаш отдели — 2-25-72.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 18. Телефоны зам. редактора — 2-27-81; ответственного секретаря — 2-45-49; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-25-72.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революци проспект.

Типография из-ва «Грозненский рабочий». Проспект Революции.

СФ02244. Заказ № 5678.